

Kerstboek

Het Licht schijnt overal

Uitgeverij Ploegsma · Amsterdam

KERSTBOEK

Het licht schijnt overal

Met bijdragen van

Annet van Battum, Toos Blom, H. Th. de Booy,
Chr. Buenos de Mesquita-Frowein, E. A. Franken-Duparc,
Clara de Groot, Mien Labberton, A. A. van Meurs,
Joke van Mierlo-Van Kuipers, G. A. Radersma,
Wil Willemsen en Elis. Wijnands

Illustraties en omslag van
Elly van Beek

UITGEVERIJ PLOEGSMA - AMSTERDAM-C.

MCMLIX

INHOUD

	blz.
De goudstukken van Ismaël	A. A. van Meurs 3
Hoe Kerstmis ook Kerstfeest werd	Toos Blom 6
Een Kerstfeest tussen machines	G. A. Radersma 9
Een deuntje muziek	Mien Labberton 14
De Kerstspar uit de Sevenwouden	Clara de Groot 19
Necho zoekt zijn vader	Annet van Battum 24
Rammi's Kerstster	Chr. Buenos de Mesquita-Frowein 26
Tref	H. Th. de Booy 31
Mijn ogen hebben Uw heerlijkheid gezien . . .	Joke van Mierlo-Van Kuipers . . 36
Wat de kaarsjes zeggen	Elis. Wijnands 39
Tòch een Kerstboom	E. A. Franken-Duparc 41
Zelf aan het werk	Mien Labberton en Wil Willemsen 44

Het is nu al voor de negende maal, dat ons Kerstboek verschijnt. Ieder jaar blijkt opnieuw, dat de belangstelling ervoor groeit en dat steeds meer kinderen erop rekenen, dat „Het Licht schijnt overal” het volgend jaar weer komt. Byzonder aantrekkelijk zijn de prijsvragen in de rubriek „Zelf aan het werk”. Net als andere jaren ontving Mejufrouw Labberton veel inzendingen; hiervoor werden ongeveer 170 prijzen uitgelooft.

Ook nu weer hopen we, dat iedereen het een mooi Kerstboek zal vinden; zoals altijd zijn de verhalen bestemd voor gevarieerde leeftijd: van 6 tot 14 jaar. De rubriek „Zelf aan het werk” bevat ook weer een afdeling „knutselen”.

De goudstukken van Ismaël

A. A. VAN MEURS

Jullie kennen allen het Kerstverhaal, waarin verteld wordt van Jozef en Maria en over de waard van de herberg, die hun toch nog een plaatsje kon geven in zijn stal.

In die dagen waren de stallen erg groot. Er moest plaats zijn voor een heleboel paarden, ezeltjes, muil dieren en kamelen. Het was daar vaak een drukte van belang om alle beesten een plekje te geven, te drinken en te voeden.

Voor de gasten in de herberg zorgde de waard, voor het schoonhouden van de stallen en voor het verzorgen van het vee, zijn stalknecht.

In de herberg nu, waar Jozef en Maria om onderdak gevraagd hadden, was die stalknecht een oude, knorrige, hebzuchtige man. Hij heette Ismaël. Hij was nooit tevreden en er altijd op uit zo weinig mogelijk te doen. Als hij wat deed, mopperde hij tegen ieder die in zijn buurt kwam.

„Pak maar stro, daar ligt het,” riep hij, - of „drenk je dieren zelf.” Telkens als de gasten met hun dieren vertrokken, snauwde hij: „Denk er om, dat je de stal goed schoonmaakt voor je weggaat,” en dan hield hij zijn hand op om geld te krijgen voor iets wat hij niet gedaan had.

Soms ook pakte hij ongemerkt kleine dingen van de mensen af en verkocht die dan in het stadje Bethlehem.

Nee, Ismaël was een echt luie en gemene man die er van droomde zonder hard werken rijk te worden.

Toen nu Jozef en Maria in de stal ondergebracht waren, omdat er geen plaats was in de herberg en het kleine Kindje Jezus daar geboren was, kwamen er veel mensen naar Bethlehem om Jezus te zien.

Eerst de herders, want die hadden het van de Engelen gehoord. En later kwamen er de drie Koningen, die hun geschenken meebrachten, goud, wierook en myrrhe. Maar ook veel andere mensen kwamen en bijna allen brachten iets mee voor het kleine kindje Jezus.

Ismaël vond dat in- en uitlopen van al die mannen, vrouwen en kinderen in de stallen waar hij de baas was, niets prettig.

„Trap niet op het hooi,” snauwde hij. „Loop mijn waterkruiken niet omver. Iedereen sjouwt hier maar van alles binnen voor die Jozef en Maria, wikkeldoeken, lekkernijen, hemdjes... wel ja, toe maar! Maar wie brengt wat voor mij mee? Niemand. En wie moet de rommel opruimen? Ik, de stalknecht Ismaël. Leg je spullen daar maar neer en maak dat je weg komt.”

Dat was écht gemeen, want de sluwe Ismaël pakte stiekum van de geschenken een heleboel af en verkocht die aan Ibrahim, de opkoper.

Ph! - Jozef en Maria weten toch niet wat ze allemaal krijgen, dacht hij; ze hebben trouwens al veel te veel. Je kunt zo'n kind toch niet een

heleboel hemdjes tegelijk aantrekken of het alsmaar in wikkeldoeken rollen? En weer pakte hij een stapeltje kleren weg en liep hard naar Ibrahim, om ze hem te verkopen.

Telkens als er bezoekers kwamen om het Kindje te aanbidden, want het was bekend geworden dat Jezus de langverwachte Zaligmaker was - hield hij ze bij de staldeur tegen. Dan riep hij: „Hebben jullie soms geschenken meegebracht, geef ze maar hier, binnen bij de kribbe kan niets meer liggen.”

Zul je het écht geven? vroegen de mensen soms. Ja, dat zou Ismaël doen. Maar hij gaf enkel het minder mooie, wat de armsten meebrachten, aan Jozef en Maria.

Al het andere verstopte hij in een afgelegen gedeelte van de schuur.

Ibrahim de opkoper was niet dom. Hij begreep heel goed dat Ismaël de kleertjes wegpakte en betaalde er daarom niet te veel voor. Dat beviel Ismaël helemaal niet en ze kregen ruzie.

„Het zijn prachtige doeken, je bent een lelijke afzetter, Ibrahim.”

„En jij een gemene vent,” schreeuwde de opkoper terug. „Je weet heel goed, dat de kleertjes van dat Kindje zijn en jij pakt ze hem af. Je bent een valse dief.”

„Als je je mond niet houdt, breng ik je niets meer,” zei Ismaël woedend, „dan is je handeltje weg. Je kunt voor mijn part naar de maan lopen.”

Maar dat wilde de opkoper Ibrahim niet, en hij gaf wat meer geld voor het stapeltje kleren dat de stalknecht hem had gebracht. Zo vlug als zijn oude benen hem konden dragen liep Ismaël terug naar de stal. Twee grote zilverstukken dansten in zijn zak. In zijn haast liep hij tegen een oud vrouwtje op. Zodra het oudje zag wie haar omver gelopen had, vroeg ze, nadat ze weer op haar benen stond en haar boosheid wat bekoeld was: „Zeg Ismaël, heb jij dat lieve Kindje al gezien, dat de mensen de Zaligmaker noemen? Wat een geluk, dat het nou in jullie stal geboren werd.”

Hij keek haar knorrig aan. „Hou op met je gezanik over een Zaligmaker, aan dat kind is niets bijzonders te zien.”

„Maar man, ik ben er net geweest, het is of dat Kindje licht uitstraalt. Alleen al door naar Hem te kijken krijg je het gevoel of je een beter mens wordt.”

„Er zal licht door een gat in het dak vallen, want onze stal is zo oud en gammel,” antwoordde Ismaël spottend.

In werkelijkheid wist hij niet of er iets bijzonders aan dat Kindje te zien was, want hij had nog nooit goed durven kijken. De woorden van het oude vrouwtje had hij echter goed in zijn oren geknoot. Hij dacht: als

iedereen zegt dat dit Kind de Zaligmaker is, dan is dat geen gewoon kindje. En de kleertjes die Hij draagt zijn dus geen gewone kleertjes. Maar als het geen gewone kleertjes zijn, dan zijn ze ook véél meer waard dan ik er voor krijg.

Diezelfde avond ging hij dus naar de opkoper en zei: „Ibrahim, je moet me nog meer betalen. Als je de goederen die ik jou breng goed bewaart en je gaat ze later verkopen en je zegt erbij dat het de kleertjes zijn van Jezus de Zaligmaker, kleertjes die Hij gedragen heeft, dan begrijp je toch zeker wel dat de mensen daar graag veel geld voor zullen willen geven. Je betaalt me tweemaal zoveel en anders krijg je niets meer, begrepen?”

Twee goudstukken rammelden in zijn zak toen Ismaël naar de stal terug ging. Hij dacht verheugd: morgen heb ik er vier en overmorgen zes en over-overmorgen misschien wel acht.

Maar dat zou niet zo zijn, want diezelfde nacht had Jozef, de man van Maria, gedroomd, dat hij met zijn vrouw en het Kindje moest vluchten, want zo had de stem van een Engel hem gezegd: Gij verkeert in groot gevaar.

Toen Jozef wakker geworden was, wist hij dat hij moest gehoorzamen. Want was het niet een

Engel van God die hem dat in zijn droom gezegd had? Hij begon dus in allerijl zijn bezittingen bij elkaar te pakken en hij was daar druk mee bezig toen de stalknecht van zijn bezoek aan Ibrahim terug kwam.

„Hoe, gaat ge nu al vertrekken?” vroeg Ismaël teleurgesteld.

„Ja,” zei Jozef, „ik zal naar Egypte gaan. Er dreigt gevaar voor het Kindje. Ik moet zo snel mogelijk uit Bethlehem.”

„Ge kunt toch nog wel een paar daagjes blijven. Welk gevaar kan U hier bedreigen?” zei Ismaël zo rustig als hij kon, want hij was hevig geschrokken.

Zou Jozef bedoelen dat hij, Ismaël, het gevaar was? Zou Jozef weten dat er kleertjes weggepakt waren en verkocht bij de opkoper? Wat had Jozef ook weer gezegd? Ja, hij wist het weer. Het Kindje werd bedreigd. Door wie? Door wat? Hij moest dat weten, en daarom vroeg hij, terwijl hij onzeker naar Jozef keek: „U bent toch niet boos op mij?”

„Natuurlijk niet, beste man, waarom zou ik boos op U zijn?” Opgelucht begon Ismaël druk en bedrijvig het ezeltje van Jozef uit de stal te halen. Hij nam het hoofdstel en het zadel en deed dat het ezeltje om. En terwijl Jozef Maria hielp, wreef hij het tuig en het ezeltje wat af met een oude lap.

Daar kwamen Jozef en Maria met hun Kindje aan.

„Ach,” zei Jozef, „kunt U misschien even voorzichtig ons Kindje vasthouden, terwijl ik mijn vrouw in het zadel help?”

Daar stond Ismaël met het Kindje Jezus in zijn armen. Het eerst dacht hij aan de twee goudstukken in zijn zak, de goudstukken die hij zo oneerlijk gekregen had. Hij wilde ze wel weg werpen, het was of ze hem pijn deden. Maar hij had zijn handen niet vrij. Hij moest het Kindje vast houden. Schuchter keek hij er heel even naar. Ja, het was net of Het een zacht licht uitstraalde. Teer en fijn, glanzend licht. Het Kindje opende de oogjes. Een nog helderder licht verwarmde Ismaël. Het straalde door hem heen.

Ik ben slecht geweest, dacht hij, terwijl hij beschaamd het hoofd boog. Maar nu, in dit licht, word ik een ander mens. Een goed mens. Hij was blij dat hij de goudstukken niet had weggeworpen, want daar moest hij iets mee doen. Omzichtig gaf hij het Kind aan Maria terug. Dan ging zijn hand naar zijn zak en hij haalde de munten te voorschijn. Ze glinsterden in de donkere nacht. Ismaël glimlachte en knikte naar het Kindje. Hij voelde zich wonderlijk gelukkig, toen hij de goudstukken voorzichtig in de kleine handjes van Jezus legde, in elk handje één.

Nu durfde hij vrijuit naar Hem te kijken. Het Kindje lachte naar hem. Of lachte het om de glinstering van het goud in zijn handjes? Het deerde Ismaël niet. Voor het eerst in zijn leven was hij echt blij en gelukkig, een ander en beter mens en hij wist dat hij dat zou blijven.

Hoe Kerstmis ook Kerstfeest werd

TOOS BLOM

De familie Hanninga werd dit jaar eerder en meer met de gedachte aan Kerstmis bezig gehouden dan andere jaren. Dat kwam zo.

Al maanden lang woonden er Hongaarse vluchtelingen bij hen in. Ze hadden de grote voorkamer, waar Trees anders met Paulientje sliep, en het zijkamertje. Dat was eigenlijk Jans heiligdom, maar die sliep nu op de lappenkamer. Die heette zo, omdat hij door oude gordijnen van de zolder was afgescheiden. Paulientje en Trees hadden nu de zolderkamer.

In het begin vonden ze het geweldig interessant om echte vluchtelingen in huis te hebben, maar na een poos was dat heel gewoon. De twee families zagen elkaar in de keuken of op de trap en soms kwamen de gasten beneden een kop thee drinken of wat praten. Het enige wat een beetje lastig was, was dat er nu geen logees konden zijn. En ook dat vond niemand zo heel erg. Alleen toen het tegen Kerstmis begon te lopen en mijnheer en mevrouw Omnizik nog steeds geen huis hadden, was dat wel jammer. Het was namelijk traditie, dat met Kerstmis Grootmoeder en Tante Doortje kwamen logeren, en daar kon nu natuurlijk geen sprake van zijn. Grootmoeder vond zelf de oplossing; de logeerpartij werd omgekeerd. Vader en Moeder zouden met Paulientje bij haar logeren en Jan en Trees konden bij Oom Niek slapen, die in dezelfde straat woonde.

En toen werd, vlak na Sinterklaas, Moeder ziek, zodat het er uit zag, alsof de hele logeerpartij in het water zou vallen. Maar daar kon niemand iets aan doen, dat had evengoed kunnen gebeuren als ze niemand in huis hadden gehad. Moeder was erg ziek, maar toch was ze een paar dagen voor Kerstmis weer beneden, tot grote blijdschap van iedereen en tot grote opluchting van Jan en Trees.

„Nu kunnen we gelukkig ook naar Utrecht,” zei Jan.

Maar Vader zei: „Nee, jongens, dat gaat over. Moeder mag nog in geen dagen naar buiten.”

Dat was een teleurstelling. Ze wisten van verslagenheid geen woord te zeggen.

„Ik vind, Vader,” zei Moeder, „dat jij met de kinderen moet gaan. Ze hebben er zich zo op verheugd en Grootmoeder zal het zo heerlijk vinden.”

„En jij dan?” vroeg Vader, terwijl de kinderen de adem inhielden.

„Ik red me best,” zei Moeder. „Ik heb dan natuurlijk bijna niets te doen. Ik ga veel slapen en lezen en muziek horen.”

In spanning keken ze Vader aan. En die keek naar hen, alsof hij het antwoord van hun gezicht af wilde lezen.

Maar hij zei: „We denken er niet aan, Moeder. Je mag net zoveel slapen en lezen en muziek horen als je maar wilt, maar we laten je met Kerst niet alleen! Wat zeggen jullie, jongens?” Paulientje kroop bij Moeder op schoot en hoefde niets te zeggen.

Jan zei: „O, nou ja! 't Is wel jammer maar...”

Maar Trees riep: „Hè bah! Wat is er dan aan Kerstmis, als Grootmoeder en Tante er ook niet bij zijn! Dat komt allemaal door die nare mensen boven! Als die er niet waren!”

„Stil!” zei Vader hard en Moeder zei: „Maar Trees, schaam je!”

Maar Trees was zo teleurgesteld, dat ze niet wilde inzien, dat ze ongelijk had. En toen ze met Jan de borden en schalen naar de keuken bracht, en dacht dat nu Vader en Moeder haar niet konden horen, zei ze nog eens: „Onze hele Kerstmis bedorven door die akelige mensen! Waarom zoeken ze dan ook geen huis!”

Toen duwde ze met haar elleboog de keukendeur, die op een kier stond, open en stond tegenover Mevrouw Omnizik. Trees zag dadelijk aan haar gezicht, dat ze alles verstaan had en begrepen ook. Trees werd even rood als Mevrouw bleek zag. Toen trok Jan haar opzij en Mevrouw Omnizik liep hun voorbij en de trap op.

„Wat is er gebeurd?” vroeg Moeder, toen ze Trees' gezicht zag.

„O, die stommerd!” zei Jan.

Als je je eenmaal boos hebt gemaakt, vind je je meestal hoe langer hoe meer op; misschien ook wel omdat je het gevoel van schaamte, dat bij je begint op te komen, niet in je hart wilt toelaten. Trees wierp haar hoofd achterover.

„'t Kan me toch niets schelen!” riep ze. „Net goed, dat ze 't gehoord heeft. Nou weet ze 't meteen.” Moeder werd bleek.

Vader vroeg kort: „Wat heb je gezegd?”

„Nou . . .” Trees aarzelde toch even, „'t zelfde van daarnet.”

„Oh!” zuchtte Moeder. En Vader zei:

„Ga naar je kamer. Hoor je me? Ga dadelijk naar je kamer.”

Trees begreep het eerst niet goed. Ze was nog nooit eerder de kamer uit gestuurd. Maar toen drong het tot haar door, dat Vader haar niet meer wilde zien. Ze draaide zich met een ruk om, maar toen zei Moeder: „Nee, wacht even, Trees. Je gaat eerst met mij naar Mevrouw Omnizik, om het weer goed te maken.”

„Dat moet nu dadelijk,” zei ze tegen Vader. „Het ergste is, dat ze misschien zullen geloven, dat wij er net zo over denken.”

„Het ergste is,” zei Vader, „dat Trees nu voor iedereen hier in huis Kerstmis echt heeft bedorven.”

„Vieren we nou geen Kerstfeest?” vroeg Paulientje.

Maar Moeder ging de kamer uit en Trees liep als een geslagen hondje achter haar aan de trap op. Nu had ze wel spijt. Maar alleen omdat Moeder en Vader zo boos waren en omdat ze het verschrikkelijk vond te moeten zeggen dat ze berouw had.

Moeder klopte aan en schoof Trees naar voren. Als ze tenminste nog maar achter Moeder had kunnen wegkruipen! Moeder dacht zeker, dat ze moedig genoeg zou zijn, om dadelijk zelf met haar excuus voor den dag te komen. Maar ze bleef na de eerste blik op de twee bedroefde gezichten met gebogen hoofd op het deurkleedje staan. En het was Mijnheer Omnizik, die het eerst sprak.

„Ik kan u niet zeggen hoe ons dit spijt, Mevrouw. We hebben al te lang van uw goedheid gebruik gemaakt. Als we hadden begrepen, dat ons wonen hier uw Kerstfeest in het gedrang zou brengen . . .”

Moeder zei, dat ze dat nooit mochten denken.

„Als ons Kerstfeest gevaar loopt, is dat alleen doordat dit domme kind boze ondoordachte dingen heeft gezegd. Ze heeft er mijn man en mij veel verdriet mee gedaan. We zijn bij u gekomen om onze spijt te betuigen. Kom Trees!”

Als ze nu maar had opgekeken in de ogen van Mevrouw Omnizik, misschien had ze dan wel de moed gevonden te zeggen wat er van haar werd verwacht. Nu leek dat haar helemaal onmogelijk. Ze schaamde zich zo en ze had nog niet geleerd dat daartegen geen beter middel bestaat dan schuld bekennen. En toen Moeder haar naar voren duwde en het doodstil in de kamer bleef, was het alleen maar een onverstaanbaar gemompel dat ze er uit bracht.

„Ga nu maar meteen naar bed,” zei Moeder, toen ze weer op de gang stonden. Mevrouw Omnizik

zal wel niet veel van je berouw geloven. Je bent me erg tegengevallen."

Trees kreeg geen nachtzoen. Ze hoopte nog, dat ze er een krijgen zou, toen Moeder een half uur later Paulientje naar bed bracht, maar dat was niet zo.

Vader en Moeder waren de volgende ochtend aan het ontbijt heel gewoon en Trees dacht, dat ze haar vergeven hadden. Aan de koffie vroeg Jan:

„Wanneer gaan we de kerstboom kopen, Paps?"

Het was namelijk gewoonte dat ze dat op de vier-en-twintigste, na de koffie met Vader deden. Vader keek Trees even aan en zei:

„Ik weet niet of we er wel een nodig hebben."

„Waarom niet?" riep Paulientje verschrikt.

Jan zei niets. Die keek naar Trees en zij keek gauw op haar bord. „De straf," dacht ze.

„Het hangt er vanaf of we Kerstfeest kunnen vieren," zei Vader.

„Maar Trees heeft toch..." begon Jan, en Paulientje zei:

„Als we een kerstboom hebben en een heleboel liedjes en een heleboel lichtjes en - en - dan is het toch feest?"

„Feest," zei Vader, „is het alleen als we van binnen blij zijn. Zonder liefde in ons hart kan er nooit feest zijn."

Niemand zei meer iets; Paulientje, omdat ze er niets van begreep en de twee anderen omdat ze het maar al te goed begrepen. Paulientjes lippen trilden en Trees voelde Jans verwijtende blik. Eindelijk zei Moeder:

„Als we toch eens een boom kochten, Vader, deze keer voor Jan en Paulientje. Misschien helpt het Trees over haar boze gedachten heen."

Trees had graag gezegd dat ze al lang geen boze gedachten meer had. Maar iets zei haar, dat ze dat op dit ogenblik maar niet moest doen. Het zou lijken of ze hoopte hiermee een kerstboom te verdienen.

Ze gingen met hun drieën, Trees durfde niet vragen of ze mee mocht en niemand vroeg haar. Terwijl ze Moeder hielp afwassen, drupten de tranen op het rode hartje van haar schort.

„Je hebt misschien niet eens geweten hoe lelijk je deed," zei Moeder. „Maar je bent toch oud genoeg om te begrijpen hoe akelig het was voor Mijnheer en Mevrouw Omnizik. Ze hebben het al zo moeilijk! Ze hebben alles moeten achterlaten om hun leven te redden. Het is heel naar, om in een vreemd land bij anderen te moeten inwonen en hulp te moeten aannemen. Je woorden moeten hen wel heel diep gekrenkt hebben."

„Ik heb er ook al lang spijt van. Ik wou het zo graag weer goed maken, maar ik weet niet hoe. Ze zullen me toch niet geloven," snikte Trees.

„Laten we dan samen eens een manier bedenken," zei Moeder.

En toen ze klaar waren met de afwas, hadden ze een plan klaar.

Ze zouden mevrouw en mijnheer Omnizik voor het kerstmaal vragen. Trees dacht dat het te druk

voor Moeder zou zijn, maar die zei, dat het niet zoveel verschil maakte of je voor twee mensen extra kookte. Trees moest dan maar dubbel helpen. „Ga het maar meteen vragen,” zei ze.

Trees vloog naar boven. In haar blijdschap vergat ze, hoe moeilijk ze het vond vergeving te vragen. En het gekste was, dat 't niet moeilijk WAS. Mevrouw zei, dat ze heel graag zouden komen, maar dat zij dan voor Moeder wilde koken. Ze ging meteen mee naar beneden om af te spreken. Toen kwamen juist Jan en Paulientje de keuken in met de kerstboom. Trees holde naar buiten om het aan Vader te vertellen. Ze zag hem op de fiets springen om weer naar zijn werk te gaan. „Vader! Vader!” schreeuwde ze en zwaaide wild met haar armen.

Vader keek om en ze zag dat hij haar begreep, want hij zwaaide lachend terug.

Trees mocht dit jaar de kersttafel in orde maken. Ze had het al zo vaak zien doen. Maar toen ze haar haar was gaan borstelen en weer beneden kwam, stond onder het bosje hulst in het midden het kribbetje met het Kindje er in. Het was er allemaal: Jozef en Maria, de os en de ezel, de herders en de koningen. Bij ieder bord stond een herdertje of een engel. Ze waren van klei gevormd en geverfd en gevernist. Ze waren prachtig en Mevrouw Omnizik had ze voor hen gemaakt. Ze moest er dagen aan hebben gewerkt. Maar Trees was te blij om daar schaamte over te voelen. Ze was blij, omdat het heerlijk is te weten dat je vergeving hebt gekregen. En omdat er zovelen waren waarvan ze heel veel hield.

De kinderen zaten zo, dat ze de kerstboom konden zien. Iedereen vertelde iets over een Kerstfeest dat hij zich herinnerde. Maar op het laatst was het alleen nog maar Mijnheer Omnizik, die vertelde van Kerstmis in zijn verre vaderland.

En terwijl ze luisterden naar verhalen over sledetochten over sneeuwvlakten, van grote vuren in oude boerenkeukens, van schaatsen op zwart-glanzende vijvers, van bijlslagen in donkere kerstbossen, van kerstliederen zingen van boerenhoeve naar boerenhoeve, wapperden de gouden kaarsvlammen zacht heen en weer, alsof ze werden aangeraakt door voorbijliegende herinneringen.

Een Kerstfeest tussen machines

G. A. RADERSMA

Zoals gewoonlijk raasden en tierden alle machines in de steenfabriek. Het deed haast pijn aan je oren, en je kon eigenlijk 't allerbeste weglopen. Hoe kon je nu in zo'n lawaai aan kerstfeest denken! In deze fabriek leek kerst immers nog even ver af te zijn als het een half jaar geleden was. Je merkte er bijna niets van dat het al december was, want de TL-lampen namen de rol van het zonlicht over. Of het weer guur was of niet merkte je hier binnen nauwelijks, kerstklokken waren hier niet te horen - stel je voor, in al deze herrie - en kerstliederen pasten al helemaal niet in deze omgeving.

Zo stond Lex Groenhuis te piekeren, terwijl zijn handen automatisch hun werk deden.

Sjonge, dan was het kerstfeest van 't vorige jaar heel wat mooier geweest. Al weken tevoren waren ze met de club begonnen een kerstspel te leren en de avond vóór kerst hadden ze de generale repetitie gehad. Toen hadden ze gespeeld, gezongen en gelezen alsof de grote dag al was aangebroken. Maar nu . . . ratelen en brullen, dat was alles, wat de klok sloeg. Straks zou hij thuiskomen, doodmoe. Je liet het wel aan niemand merken, maar 't ontnam jezelf veel plezier. Dan, morgen . . . kerstfeest. „Twee vrije dagen,” zeiden zijn kameraden hier, en was het eigenlijk iets anders? Twee vrije dagen, dan ging het werk weer verder, dan begonnen die machines weer met hun lawaai als altijd, alsof er niets was gebeurd. Nee, als hij eerlijk was, stond zijn hoofd er helemaal niet naar om te gaan feestvieren.

Iets verder stond Joop te werken. Joop werkte hier al heel wat langer, al wel vier jaar, terwijl hij, Lex, hier pas deze zomer gekomen was. Joop was ook al een paar jaartjes ouder, hij was al militair geweest, dat stond Lex, die achttien was, allemaal nog te wachten. Hè, hij zou wel eens willen weten, wat die Joop nu van de kersttijd vond. Thuis hadden ze zo hun vaste opvattingen . . . op het kerstfeest dacht je aan de geboorte van het Kind Jezus ergens in een ver land, je ging naar de kerk waar over deze dingen werd gesproken, je zong kerstliederen en keek naar de kolossale kerstboom. 's Middags was er dan het kerstfeest van de club en 's avonds was je gezellig thuis, waar vader een mooi verhaal voorlas. Maar hij wist dat Joop nooit naar de kerk ging, dat hij niet op een club was. Joop had het hem zelf verteld. Misschien was hij die avond zelfs niet thuis . . . hoe zou hij dan 't Kerstfeest vieren? Wacht, hij kon er nu wel even wat tijd afnemen, hij zou 't eens vragen.

Toen hij Joop riep, keek deze op.

„Ja, wat heb je?”

„Zeg Joop, wat doe jij morgen?”

„Morgen? O ja, eerste kerstdag hè? Nou, uitslapen natuurlijk of eh, nee dat's waar ook, we zouden met een paar man hier komen om stenen te maken voor Erwin, weet je wel, die daar in de hoek staat te werken. Hij woont met z'n vrouw en z'n dochttertje van twee jaar nog steeds in een oude kelder onder een ruïne. Nu wil hij een eigen huisje bouwen en heeft daarvoor materiaal van de baas gekregen, hij mag de machines ook gebruiken tijdens de vrije dagen, nou eh, nu gaan we hem wat helpen, dan is hij vlugger met z'n huisje klaar en kan eindelijk onder die ruïne vandaan komen.”

Even draaide het voor Lex' ogen.

Wat! Ging Joop, inplaats van naar de kerk, wéér naar de fabriek, waar het koud was als altijd, waar de machines lawaaiden, waar de tijd door de week al zo langzaam opschoot, waar . . .

„Je kan elkaar 't beste een beetje helpen,” hoorde hij Joop nog schreeuwen, „'t is toch al beroerd genoeg in de wereld. Pas op, joh, de baas!”

Lex schoot terug naar z'n plaats en ging door met z'n werk. Maar 't wilde niet erg meer vlotten. Steeds hoorde hij die stem van Joop . . . „je kan elkaar 't beste een beetje helpen”, en dan moest hij er aan denken, dat die Joop, hoewel hij van een kerk niets wilde weten, toch maar een bovenste-beste kerel was, die meer aan anderen dacht dan aan zichzelf en daarom die beide mooie kerstdagen weer in die afschuwelijke fabriek zou gaan werken.

Toen Lex thuis kwam was hij stiller dan anders. Iedereen merkte het, zoals ze ook ontdekten dat aan deze zwijgzaamheid weinig te doen was. Lex zou wel moe zijn en moest maar vlug naar bed gaan. Dat deed hij dan ook, zodat hij al veel vroeger onder de dekens lag, dan meestal het geval was, maar van slapen kwam niet veel. Telkens als hij weer was ingedut, droomde hij ervan, dat hij in een kelder vol ratten woonde, dat plotseling de kelder instortte, dat hij naar buiten vluchtte en dat alle ratten achter hem aan liepen. Dan zag hij Joop komen aanhollen, hem beetpakken en . . . wakker was hij weer.

Pas tegen de morgen viel hij in slaap en toen hij gewekt werd, was het een onuitgeruste Lex, die

opstond, zich in z'n zondagse kleren stak en samen met z'n vrienden naar de kerk ging.

Daar speelde het orgel, daar stond de kerstboom, daar werden de kerstgezangen gezongen, maar Lex hoorde niet en zag niet. Steeds zag hij Joop voor zich, Joop, die nu zijn overall aanschoot, de fabriek inging, aan 't werk ging.

Heel vaag hoorde hij de dominee spreken over de wijzen, die 't kostbaarste wat ze hadden naar Bethlehem brachten, over de herders, die niets hadden maar alles in de steek lieten om Jezus te zien. „Want immers,” hoorde hij, „liet Jezus ook alle heerlijkheid in de steek om de mensen te dienen, gaf hij al zijn rijkdom om ons te helpen... waarom onthouden wij hem dan onze hulp?”

Opeens schoot Lex recht overeind, wie zei dat daar... „waarom dan niet helpen, je kunt elkaar 't best wat helpen...” o ja, dat zei Joop gisteren. Ineens was het hem duidelijk, wat hem, Lex, te doen stond. Jawel, ook hij zou Kerstfeest vieren, ook hij zou zijn gave aan het Kind brengen, al zouden de meeste mensen het ook een vreemd geschenk vinden.

Vrolijk gingen ze naar huis.

Maar inplaats van nu de huiskamer in te gaan, ging Lex naar zijn zolderhoekje boven, trok zijn goeie kleren uit en de daagse plunje aan. Zo gekleed kwam hij weer beneden, tot stomme verbazing van iedereen.

„Maar jongen, wat wil je nu?” wilde moeder weten.

„'k Ga naar de fabriek.”

„Wat, op eerste Kerstdag naar de fabriek, je bent niet wijs, Lex, daar werkt nu toch niemand?”

„Toch wel, we gaan er met een paar man stenen maken voor Erwin, dan kan die wat eerder uit die kelder.”

Nu mengde zijn vader zich in 't gesprek. „Daar komt niets van in, jong, we vieren deze dag als een Zondag en dan ga jij niet werken, dat hebben we nooit gedaan.”

„En dan kun je nooit eens echt bijkomen van dat werk,” vulde moeder aan.

„Toe nu Lex, ga naar boven, verkleed je en wees een gezellige zoon van ons!”

't Werd moeilijk. Wat moest hij nu doen, thuis blijven, zoals vader en moeder het wensten? Maar aan de andere kant wachtte Erwin op zijn hulp. Als hij nu eens naar de fabriek ging, zouden ze dat dan achteraf niet begrijpen... 't ging er nu toch om een ander te helpen, terwijl ze pas in de kerk gehoord hadden, dat het er Jezus ook om ging de anderen te helpen. Ja, hij moest het er op wagen, hoe vreemd het ook leek als je op een dag als deze aan 't werk ging.

Inplaats van naar boven te gaan om zich weer te verkleeden, ging Lex de deur uit.

In de fabriekshal donderen dreunend de machines.

Toch nog onwennig, nu hij op kerstdag hier binnen komt, stapt Lex op z'n makkers toe. Erwin is er en Joop, Auke en Maarten, Hans en Roelf. Even kijken ze op... een glimlach trekt over Joops gezicht.

„Kom je eens kijken?” brult hij Lex toe.

„Nee, om wat te helpen!” is het geschreeuwde antwoord.

„Aha, pak dan maar aan, we kunnen nog wel iemand gebruiken!”

Even bekruipt Lex nu een gevoel van teleurstelling, want diep in zijn hart had hij toch wel verwacht, dat ze hem zouden bewonderen en nu dat doodgewone . . . pak maar aan! Veel tijd om daarover te piekeren is er echter niet, want er wordt harder gewerkt dan ooit, immers: hoe meer stenen, des te vlugger is Erwins huis klaar. Erwin zelf werkt wel het hardst van allemaal.

Ook Lex werkt en werkt en werkt. Hoe het komt, weet hij niet, maar nog nooit ging het werk hem zo vlot af, hij schijnt niet moe te kunnen worden en de uren vliegen om. Als de mannen het meegebrachte brood opeten en merken, dat Lex niets bij zich heeft, staan ze elk een deel van hun proviand aan hem af. Fijn is dat.

Nu het echter even stil is zonder al dat machinelawaai, moet Lex telkens weer aan het Kerstfeest denken en aan thuis, waar vader en moeder . . . Ja, vader en moeder . . . zouden ze nu erg kwaad op hem zijn . . . tenslotte is hij tegen hun zin uit huis gegaan, nog wel om in de fabriek te gaan werken en dat op eerste Kerstdag . . . wat zou vader daarvan zeggen . . . als ie heel boos is, kan ie wel eens uitschieten in een stortvloed van verwijten . . . of ook kan hij verbeten zwijgen en eigenlijk is dat laatste nog veel erger.

Joop heeft Lex eens aangekeken. Wat is die jongen toch stil vandaag, dat is hij anders nooit.

„En Lex, bevat het nog wat?” vraagt hij maar eens.

„Puik hoor,” is 't antwoord, „en jullie brood smaakt best.”

„O, ik dacht anders al, dat je je mond verloren had, man, geen woord schijnt er bij je af te kunnen, heb je je tong soms per vergissing ingeslikt?”

Even moet Lex lachen, die Joop is toch een bovenstbeste kerel, ja, hij was daar wel behoorlijk aan 't tobben geslagen, dat paste inderdaad niet erg bij hem, dat had Joop bij 't rechte eind gehad.

Daarom merkt hij op: „Je moet maar denken: 't is vandaag niet de eerste de beste dag!”

„Nee, zeg dat wel, maar . . .”

Wat Joop verder wil zeggen moet Lex maar raden, want opeens houdt hij zijn mond en als hij nu weer gaat praten, ligt er een heel andere klank in zijn stem.

„Joh, waarom kwam jij eigenlijk pas zo laat, vanmorgen?”

„O, we zijn eerst naar de kerk geweest.”

„Vonden ze 't daar dan wel goed, dat jij hierheen ging? Meestal moeten jullie fijnen daar toch niet veel van hebben!”

Nu stond Lex met zijn mond vol tanden. Ja, Joop had weer gelijk . . . vader en moeder zouden immers vreselijk kwaad op hem zijn, maar zoiets kon je toch niet tegen Joop zeggen! Die had toch al niet bepaald veel goede woorden voor die fijnen over, dat had je zo wel door.

„Niemand zal er toch iets tegen hebben, als ik jullie een handje help, denk ik,” zei hij tegen Joop. Deze lachte daarop wat raadselachtig, de stoelen werden echter achteruitgeschoven en van verder praten kwam niet veel meer . . . 't werk wachtte.

Maar zo vlotten als vanmorgen wilde 't niet meer. Steeds maar weer gingen Lex' gedachten naar huis. Nu en dan zochten z'n ogen de ingang, als verwachtte hij elk ogenblik iemand te zien binnenkomen. Maar niemand kwam, en de machines loeiden en de mannen werkten, werkten.

Ook Lex werkte.

Eén uur.

Twee uren.

Drie.

Reeds begon de grote fabriekshal vol verse stenen te raken. Nog een uurtje en ze zouden 't erop hebben zitten. Nee, een mooi Kerstfeest kon Lex 't toch niet vinden. Als die gedachte aan thuis er nu maar niet steeds was, maar die was er nu eenmaal wel.

Als het buiten al donker is, houden ze op met werken. Drie duizend stenen staan in lange rijen achter elkaar in de grote ruimte, geen plekje is onbenut. Nu kunnen ze drogen en hard worden. Nog even staan ze met elkaar te praten, dan gaan ze uit elkaar.

Diep in de kraag van zijn jas gedoken, loopt Lex over 't fabrieksterrein. Hij neemt altijd de zij-uitgang, dan is hij vlugger thuis. Maar nu loopt hij met lood in zijn schoenen. Zullen ze hem nog wel binnen laten? En als dat meevalt, wat wacht hem dan thuis: verwijten, zwijgen?

Hij merkt niet, dat er stappen achter hem klinken en schrikt, wanneer een hand zijn schouders aanraakt. Vaag ziet hij voor zich een mannefiguur staan, evenals hij diep in z'n jas gedoken.

„Zeg eh . . .” klinkt een stem en meteen weet Lex, dat 't Joop is, die daar staat: „Zeg eh . . .” k heb er niet zoveel verstand van, maar eh, dat jij vandaag bij ons was . . . had dat voor jou . . . ook iets met . . . Kerstfeest of God of zoiets te maken?”

't Komt er alles maar haperend uit en 't is ook vreemd in de fabriek over zulke dingen te praten. Lex weet niet wat hij moet zeggen en fijn vindt hij 't, dat het nu donker is, zodat Joop niet kan zien, hoe vuurrood hij is geworden. Toch moet hij een antwoord geven, maar wat en hoe?

„Nou ja,” hoort hij zich zeggen - en is hij 't zelf wel, die nu aan 't woord is? „Nou ja, vandaag denken we er aan, hoe Jezus een heel leven aan ons gegeven heeft . . . dan mag ik toch wel . . . een dag voor jullie over hebben?”

Stomverbaasd staat Lex naar zichzelf te luisteren . . . dat hij zoiets er maar zo uit durft gooien, zo maar, hardop, zodat ieder 't kan horen. Als uit de verte hoort hij Joop nu zeggen: „Geef me de vijf, makker. Bedankt, en als ik es iets voor jou kan doen . . .”

Joops hand is als een bankschroef, zijn stem als een kerkklok en nu hij wegloopt voelt Lex die schroef nog, hoort die klok.

Hij ziet opeens, dat nog iemand bij het hek mee heeft staan luisteren.

Iemand, die nu op hem toekomt. Ook z'n hand pakt, eerst zwijgend.

Maar uit het zwijgen heeft Lex hem al herkend en, eerst al boordevol blijdschap gegoten door de woorden van Joop komt nu een grote rust over hem als hij hoort:

„Dat was goed, jongen, ga nu maar vlug mee, we wachten thuis op je.”

De ontelbare sterren, die helder pinkelend de wacht schijnen te houden over de donkere wereld beneden hen, zien twee mannen door de duisternis trekken.

Eén oudere en één jongere.

Vader en zoon, op weg naar huis.

Na een vreemd, heel vreemd maar ook heel mooi Kerstfeest.

Een deuntje muziek

MIEN LABBERTON

Karst van Laar was een flinke jonge kerel van vijftien jaar. Drie jaar geleden was hij met zijn vader en moeder geëmigreerd naar Nieuw-Zeeland. Hij was toen net twaalf geworden. Zijn vader had er lang en breed met hem over gepraat en Karst had dat emigreren toen best leuk gevonden. Waar ze woonden, in de achterhoek van Gelderland, bleef het jaar in jaar uit hetzelfde, vond hij.

„Daarginds is het allemaal groter en ruimer dan hier bij ons, jongen,” had zijn vader gezegd. „En vruchtbaarder ook, denk ik. Ik krijg wel eens een brief van een vroegere buurman, die is er ook heengegaan. Die bezit nou al honderd schapen. Als we daar flink werken, jij en ik, dan kunnen we misschien na enkele jaren zelf een boerderijtje kopen en dat breiden we dan uit met schapen en vee en dat is dan later natuurlijk allemaal voor jou. Dat vind ik een prettig idee. Dat is me heel wat liever dan dat ik hier mijn hele leven boerenknecht moet blijven en voor jou niks nalaten kan.”

Karst was enige zoon. Hij had er toen nog nooit over nagedacht, dat een vader er graag voor wil zorgen, dat zijn zoon een goede toekomst krijgt. Hij had dat toen opeens een erg prettige gedachte gevonden. Een eigen boerderijtje, stel je voor!

„Fijn!” had hij toen geantwoord en hij had het allemaal voor zijn ogen zien komen. „Met koeien en paarden en varkens en geiten en een hele hoop kippen en ganzen, hè Pappa? En een paar honden ook!” Zijn ogen hadden gestraald, hij was gek op dieren.

„Natuurlijk, jong! En je vergeet de schapen nog en de eenden en de kalkoenen - de hele ark van Noach!” Ze hadden samen gelachen en Moeder had meegelachen. „En tarwe en mais,” had ze toen nog gezegd, „tarwe, géén rogge! Schuren vol!” En omdat Karst niet alleen van dieren, maar ook van volle schuren en flinke boterhammen hield, had Nieuw-Zeeland hem een paradijs geleden.

Maar Vader was aan het kopen van een eigen boerderijtje nooit toegekomen. Wel had hij heel gauw werk gevonden, want hij was een flinke arbeider, die tegen een uurtje extra nooit opzag. In de lente had hij geploegd en gezaaid, in de zomer schapen geschoren, gras gemaaid en op de maaimachine gezeten, in de herfst was er het grote plukken bij de fruittelers en in de winter was er werk op allerlei gebied. Het vee moest verzorgd, reparaties uitgevoerd worden en de warme kassen hadden altijd betrouwbaar toezicht nodig. Hij had ook chaufferen geleerd en heel wat vrachtwagens vol fruit waren door hem naar de veilingen en de markten in Wellington gebracht.

Had hij dat chaufferen maar niet geleerd! Hoe dikwijls hadden Moeder en Karst dat in de laatste anderhalf jaar tegen elkaar gezegd? En nog vaker hadden ze het in stilte gedacht. Want dáardoor was het grote ongeluk gebeurd. Een zware vrachtauto vol fruit, een botsing met een tegenligger die roekeloos reed - ze hadden Vader bewusteloos thuisgebracht en hij had nog slechts enkele uren geleefd. Dat was precies op de veertiende verjaardag van Karst gebeurd. Ze zouden 's avonds een feestje gemaakt hebben, met muziek er bij. Vader speelde klarinet en blokfluit en Karst kon erg goed terecht met zijn kleine nieuwe mondharmonica. Muziek was hun lust en hun leven, in het vreemde land speelden ze de oude hollandse liedjes en als Moeder er dan bij zingen ging, werd het dubbel zo fijn. Maar in plaats daarvan hadden Moeder en Karst die avond aan Vaders sterfbed gezeten, en nooit zou Karst zijn laatste woorden vergeten, hees en gebroken:

„Zorg... voor... je moeder, Karst...”

Zijn hart had gehamerd, zijn ogen hadden geknipt, zijn adem had gestokt, maar hij had toch „Ja Vader” kunnen zeggen. Toen waren de trillende handen rustig geworden.

Moeder was deze felle slag nooit te boven gekomen. Ze was uit werken gegaan, om te verdienen,

ze beredderde hun kleine huishouding, maar ze was nooit meer vrolijk en ze was altijd moe. Karst deed wat hij kon, maar hij werd op het bedrijf, waar hij werkte, nog niet voor vol geteld en ontving nog slechts weinig loon.

En nu, in deze tweede novembermaand na het ongeluk, had moeder niet meer uit werken kunnen gaan en was Karst de enige kostwinner geweest. Toen was schraalhans keukenmeester geworden. De jongen had zijn riem wat stijver aangehaald en spaarde de beste beetjes eten voor zijn moeder, maar vooruit ging ze niet. Tot eindelijk, begin december, een dokter gezegd had: „Dat gaat zo niet langer. Eerst een rustkuur in het ziekenhuis en daarna een grondig onderzoek. Niet wachten tot het te laat is, me lieve mens.” En zo was Moeder in het ziekenhuis opgenomen in de stad en bleef Karst alleen op de twee kamertjes, die ze boven het dorpswinkeltje hadden gehuurd.

December - en helemaal alleen. Dat valt niet mee voor een jongen, die nog goed weet hoe het in die maand in het oude vaderland toeging. Hij moest nu veel aan Nederland denken, vooral 's avonds, als hij moe terugkwam van het werk op de boerderij en er niemand was die op hem wachtte. Dan zag hij voor zijn ogen de kerstboom bij Grootmoeder, het appelgebak en de grote chocoladeketel, die achter op de kachel stond. Hij hoorde in zijn gedachten het kerkorgel en het kerstverhaal. Hier had je dat alles zo niet, dat wist hij nog van de vorige jaren. Het Kerstfeest werd wel gevierd, maar op een heel andere manier. En het was ook geen winter. Nee, van al dat oude was hier niets. Eigenlijk was hier helemaal niets. Zelfs de boerderij in de toekomst was er niet meer. Toch deed hij zijn best zich flink te houden. En de eerste weken lukte dat ook wel. Overdag werkte hij hard, de baas was niet gauw tevreden, in de avonduren hield hij de kamertjes schoon en zorgde voor zijn avondmaal en 's zondags ging hij naar het ziekenhuis. Dat was twee uur lopen heen en twee uur terug, en niet vaak kreeg hij kans op een lift. Als Moeder zorgelijk vroeg hoe hij het maakte, zei hij: „O best. Tob maar niets over mij, het gaat heel best.” Dan klaarde haar gezicht een beetje op.

In de derde week was het moeilijker gaan worden. Hij wist nu wel, dat Moeder dit jaar niet meer thuis zou komen. „Half werk doen we hier niet,” had de dokter gezegd. Dus Kerstmis alléén. Oudejaarsavond alléén. Niemand om een hand en een zoen te geven. En géén extra vrij, dat wist hij al. Nou ja, je kon ook net zo goed werken als er toch niets prettigs was thuis. Thuis? Waren die twee stille kamertjes een thuis?

Opeens werd het toen alles nóg moeilijker. Want op de boerderij waar hij werkte, begonnen ze het Kerstfeest voor te bereiden. De geur van gebrad en gebak drong uit de grote keuken naar buiten. Dat gaf hem een gevoel of hij eigenlijk altijd honger had. De boerendochters waren bezig met slingers van gekleurde papieren bloemen en met dennengroen en ze lachten veel. Met die jongen, die de schapenstallen moest uitmesten, de ramen van de broeikassen moest spuiten en irrigatie-kanaaltjes in de maisvelden moest uitgraven, bemoeide niemand zich. Die kreeg zijn koffie en zijn eten op zijn werk. Alleen kwam de boer een paar keer per dag kijken of hij wel hard genoeg opschoot. Van al de voorpret van het Kerstfeest kreeg Karst alleen die keukengeuren.

Er was nog iemand anders die ze rook, maar dat wist de jongen niet. Dat was een kleine zwerfhond, een armetierig, mager beestje. Eerst zat hij zachtjes te janken op de bijkeukenstoep, maar daar werd hij weggejaagd. Een dag later zat hij er weer. Hij werd wéér weggejaagd, er werd hem zelfs een bezem achternagesmeten. Toen vluchtte hij een stal in. Daar was Karst de boel aan het vegen en spelen. „Zo?” zei Karst, „wie ben jij? Ik ken jou niet.” Het hondje ging zitten en zwaaide zachtjes met zijn korte stompje staart.

Maar even later sloop het weer naar die keukendeur toe. De braadlucht was hem te machtig. Het ging niet op de stoep zitten nu, het

flitste over de dorpel heen, over de volgende dorpel óók, en achter de stevige boerin langs schoot het de dampende keuken in. Wat het dáár rook, deed hem alle fatsoen en alle gevaar vergeten. Maar het hielp hem niet veel. Hij werd al gauw ontdekt, juist toen hij zijn koppetje in een vleespan stak. Och ja, waarom stond die ook op de grond? Die verleiding is voor een uitgehongerd hondje te groot! De twee dochters begonnen te schreeuwen, de boerin pakte een emmer water, de boer die op het geschreeuw afkwam, had nog een hark in de hand - o lieve deugd, wat rende dat hondje! Blindelings weg, als een pijl uit een boog, weg, weg, wèg, om het huis heen, om de stallen heen...

„Ik zal m'n geweer klaarzetten,” hoorde Karst de boer zeggen, terwijl hij juist van de tweede stal naar de derde ging. Langs zijn benen schoot een vaalbruin streepje mee die pinkenstal in en drong zich tegen hem aan.

„Oho!” zei Karst, „slaat dat geweer soms op jou? Heb jij wat uitgevoerd, kleine schooier? Bibber maar niet zo, ik zal je wel beschermen. Hier, vooruit, vlug, onder het stro!”

De boer kwam in de open deur. „Is dat mormel soms hier?” vroeg hij nijdig. Karst stond vóór de hoge hoop stro.

„Geen mormel hier, baas,” zei Karst en begon weer te vegen. Het hondje hield zich doodstil. Maar toen Karst om half zeven de lange donkerwordende weg van de boerderij naar het dorp afliep, voelde hij telkens iets tegen zijn kuit. En toen hij de slechtverlichte trap boven het kruidenierswinkeltje naar de bovenkamertjes opliep, droeg hij een zacht warm hondje op zijn arm. Het leek iets op een kleine bruine terrier. Het kamertje was opeens anders, niet zo leeg, niet zo stil, niet zó verdrietig eenzaam meer. Er was niet veel om te eten in de kast. Maar och, je kunt alles delen. Onder de pan met twee eieren en spek zat het hondje verlangend en zachtjes kwispelend omhoog te kijken.

Die avond zocht Karst achter in zijn kastje, voor het eerst na lange tijd, zijn kleine mondharmonica. Hij had opeens zin er weer eens op te spelen. Zou hij die vroegere kerstliedjes nog kunnen terugvinden? Hij zat in zijn moeders stoel en blies, het ene wijsje na het andere. Het hondje was op de tweede stoel gesprongen en draaide het kopje af en toe mee met een hoge toon. Die nacht sliep het aan het voeteneinde van het bed. Het sliep eerder in dan Karst, want die had weer veel te denken. Heel veel. 's Morgens, vóór hij wegging, sloot hij het hondje op. Het was niet prettig dat te doen, maar het moest wel. De kleine mondharmonica echter stak hij in zijn zak. Zou het de lange eenzame weg niet wat verkorten, als hij onder het lopen een deuntje blies?

Zo ging dat enkele dagen lang. Mannen op de velden keken al op en glimlachten, als ze die jongen weer hoorden die zulke aardige wijsjes blies. Toen merkte Karst op een morgen - het was twee dagen vóór Kerstmis en hij was al dichtbij de boerderij - opeens, dat het hondje achter hem aan liep. Hij schrok er van. Hoe was die kleine gannef vrijgekomen? Had hij zó meewarig gejangt, dat de kruideniersvrouw was gaan kijken en was hij haar tussen de benen door geglipt? Hij kon nu niet meer teruggaan, dan zou hij veel te laat op het werk zijn. Hij dacht aan de heel oude schuur die achter de kippenloodsen stond. Daar kwam de baas zo goed als nooit, daar zou hij Chippie in opsluiten. Ja, een naam had het hondje ook al.

Zo gedacht, zo gedaan. Twintig minuten later zat Chippie in de oude schuur en was Karst aan het spitten en mesten in de moesgrond. Af en toe hoorde hij Chippie janken. Als de baas dat nou

maar nièt hoorde, dacht hij dan. Maar de baas was in het stuk bosgrond aan het hout kappen voor de keuken. O wee, daar kwam hij al aan met een kruiwagen vol! Karst riep: „Zal ik die even naar de keuken kruien?” De boer liet de krui zakken en veegde zich het zweet van het voorhoofd. „Goed,” zei hij, „ik heb een hekel aan kruien. Als je 't maar vlug doet. Breng het ding maar weer bij me in 't bos.”

„Alright,” zei Karst. Hij begon te fluiten. Beter dat de baas weer naar het bos ging, dan dat hij hier bleef staan wachten. Hij liep vlug met de kruiwagen naar de houtloods, kieperde hem om en haastte zich naar het bos.

„Hé, muzikant!” hoorde hij een van de dochters roepen. Maar hij gaf er geen antwoord op, hoewel de keuken weer erg verleidelijk rook. Hoeveel bakten en braadden die mensen hier wel?

Toen hij de lege kruiwagen weer bij de boer neerzette, begon hij hem als vanzelf vol te laden met de blokken hout die gereed lagen. De boer liet dat toe. „Wegbrengen?” vroeg Karst.

„Ga je gang.”

Verbeelde hij het zich, of klonken die paar woorden minder stroef en kort dan de baas gewoonlijk sprak? Chippie was stil geworden. Misschien in slaap gevallen? Karst begon hoop te krijgen, dat het nog goed aflopen zou.

En het liep goed af. Ze liepen in de avond ongestoord samen naar huis, het hondje vlak op zijn hielen. De kleine mondharmonica werd niet gebruikt, want het regende en al dat vocht zou niet goed zijn voor het instrument, dacht Karst. Dus stak hij het weer in zijn zak. Even later trok hij iets anders er uit, zijn wollen das, want de wind blies koud. Hij zette zijn kraag op en liep haastig voort, verlangend nu naar de beslotenheid van zijn kamertje. Chippie had haast moeite hem bij te houden. Toen ze de trap op waren en in het kamertje, legde het hondje iets voor zijn voeten neer. Verbaasd keek Karst er naar - het was zijn mondharmonica! „Chippie! Brave Chippie!” riep hij uit. „Had ik die verloren? Zeker toen ik die das uit mijn zak heb getrokken! En jij hebt hem opgeraapt en dat hele eind achter me aangedragen? O Chip, als ik die toch verloren had!”

Na hun eenvoudig maal ging hij weer spelen. Telkens vielen hem nieuwe melodietjes in. Veel kerstmelodietjes. Die avond viel hij onmiddellijk in slaap. De volgende morgen was het hem onmogelijk, Chippie weer op te sluiten: het hondje was al eerder beneden en op straat dan hij en zat hem kwispelend op te wachten!

„Vooruit dan maar,” zei Karst. „Dan maar weer in de oude schuur.” Hij zette er een flinke pas in en een eind buiten het dorp gekomen, bracht hij de harmonica naar zijn lippen. In de wijde ruimte dreven de klanken weg als zochten ze een doel. Weinig vermoedde de jongen wat hem te wachten stond.

Toen hij, haastig, het hondje ongezien in de schuur had gesloten en het spitten hervatte, waar hij gisteren gebleven was, slenterde de baas op hem toe. „Je bent gisteren te laat weggegaan,” zei hij. „Een kwartiertje,” zei Karst, alsof hij er zich over verontschuldigen moest. „Ik wou dat bed even afmaken.”

„Zo. Wou je dat. Denk je dat je 't extra betaald krijgt?”

„Daar heb ik niet over gedacht.”

„Zo. Heb je daar niet over gedacht. Ik wel. Is het wáár wat ze zeggen, kun jij zo goed liedjes spelen?”

Karst schrok. Mocht het niet? Hij had toch nóóit tot vlak bij de boerderij gespeeld! „Ik... ik heb zo'n kleine mondharmonica,” zei hij. „'t Is een erge goeie...”

„Je moet om tien uur in de keuken komen koffiedrinken. Dat willen de vrouwen. Ze willen dat je voor ze zult spelen, ze zijn er gek op. En... en d'r is nóg wat. Is het wáár, dat je moeder in 't ziekenhuis ligt?”

„Ja baas.”

„Waarom heb je dat nooit verteld?”

„Dat weet ik niet.”

„Nou, de vrouw zegt, dat je maar hier moet komen tot je moeder weer thuis is. Helemaal in huis, bedoelt ze. Ze zegt, dat we een vrolijke muzikant gebruiken kunnen.”

Op dat ogenblik moest Karst opeens heel erg aan zijn vader denken en aan wat die eens tegen hem had gezegd, toen hij het moeilijk had op school. „Als je iets erg moeilijk vindt, Karst, haal dan een deuntje muziek in je hoofd. Een deuntje goeie muziek, jongen, dat doet wonderen.”

Zijn adem ging snel. Nog nooit had de baas op deze manier tegen hem gepraat! Hadden zijn liedjes dan al wonderen gedaan? Hier in huis komen? Niët alléén met Kerstmis, niët alléén op oudejaarsavond? Goed eten en drinken krijgen en misschien eens wat voor Moeder? Opeens drong er een zwak geluidje tot hem door.

„Ja,” zei Karst. „Dat zou wel fijn zijn. Maar ik kan het niet. Want ik heb een hondje.”

„Een hondje? Is dat alles? Breng dat dan ook maar mee.”

Toen gleed er een lachje over het gezicht van de jongen. Hij grinnikte even. „Eigenlijk,” zei hij. „eigenlijk is het er al, baas. Het zit in de oude schuur.”

„Zo. Zit het in de schuur. Nogal brutaal, hè?”

„Een beetje wel,” zei Karst. „Maar ik wist er geen raad mee, het was me nagelopen.” Hij was opeens niet meer bang voor de baas.

Ze liepen samen naar de oude schuur. Toen de deur openging, sprong Chippie verrukt om beurten tegen die vier lange benen op. Hij had niet zo gauw een open deur verwacht. Wat viel dat mee!

„Maar - maar dat is die lelijke dief die toen een karbonade heeft gegapt!” riep de boer uit. „Dan heb jij toen tegen me gelogen!”

„Nee,” zei Karst. „Nee baas, ik heb niet gelogen. U vroeg naar een mormel. Dat was er niet. Er was wel een hondje, maar daar vroeg u niet naar.”

De boer trok een scheef gezicht, en Karst begon maar gauw te vertellen, hoe Chippie gisterenavond de verloren harmonica naar huis gedragen had.

„Vertel dat straks aan de vrouwen,” zei de boer. „Dan mag dat beestje beslist ook blijven. En o ja, met Nieuwjaar krijg je opslag. Dat zit 'm in dat kwartiertje. En schiet nou op met spitten. we hebben al veel te lang gepraat.”

Diep ging de spa de donkere aarde in. Het was niet te geloven, het was niet te geloven! „Zorg voor je Moeder, Karst.” Zouden al die berichten haar geen goed doen, als hij ze morgen kwam vertellen? En hij zou er wel voor zorgen, dat hij nu ieder jaar opslag zou krijgen! Dat hoorde hier zo, als je werk goed was! Om hem heen ruiste van de zeezijde een frisse wind, in de appelbomen zochten vogels naar insecten. Opeens hield hij van deze plaats, hield hij van die stugge, kort-aangebonden man, die hem zou helpen vooruit te komen. Dat voelde hij zo zeker, als hij de kleine mondharmonica in zijn broekzak voelde zitten.

Toen de koffiebel luidde, stak hij de spa in de grond. „Kom maar, Chip!”

Het hondje aarzelde op de keukendorpel. Dacht het nog aan de bezem, aan de boze stemmen, de

kletterende hark? Een stevig bot dat hem toegeworpen werd, joeg al die herinneringen als een geknapte zeepbel de lucht in. Chippie lag lekker te knagen op de stoep.

En Karst dronk koffie en at kerstkoeken, met de grote knechts mee. En hij hoorde dat hij kon liften naar het dorp, met de boer mee die inkopen moest gaan doen. want hij moest toch zeker een bundeltje kleren halen?

„En vanavond een deuntje muziek,” zeiden de dochters. Onwillekeurig ging de rechterhand van de jongen naar zijn broekzak en streelde hij die kleine mondharmonica, die zijn vader hier nog nieuw voor hem had gekocht.

De Kerstspaar uit de Sevenwouden

CLARA DE GROOT

Op een ochtend in December reed er een wagen het bos in. Het was een lange, smalle wagen en op de bok zaten twee mannen, gehuld in zware jassen, want het was bitter koud. Achter hen lagen op een stapel een aantal bijlen met een tros zwaar touw, en daarnaast stond een oud hijstoestel. Met moeite trok het bruine paard het schommelende gevaarte door de hoge sneeuw. Alles was stil in het bos, maar af en toe werd die stilte verbroken door een harde knal, alsof iemand een geweer afschoot. Maar het was niet zo, 't geluid kwam van de stammen van de bomen, die openbarstten door het geweld van de vorst. Er waren al heel wat bomen in het bos met vorstspleten . . .

„Het is een harde winter dit jaar,” zei de kleinste van de mannen, die zijn bontmuts tot ver over de oren had getrokken.

De ander, wiens dichte krullebol onbedekt was, beaamde het.

„Het vriest meer dan veertien graden,” wist hij.

Toen zwegen ze weer een hele poos. Krakend en schuddend ging de wagen verder over de oneffen bospaden. Nergens, noch op 't pad, noch in de bomen, viel iets levends te bekennen. Het bos scheen uitgestorven. De twee op de bok doken zo ver mogelijk in de kraag van hun jassen, want af en toe, als de wind even opstak, stortten de kruinen van de grove dennen boven hun hoofd massa's sneeuw over hen uit.

Eindelijk hielden de mannen stil bij een sparrenbos aan de rand van de heide. De Sevenwouden heette dat bos. Zij sprongen van de wagen, sloegen de armen over elkaar en stampten met hun voeten op de grond om een beetje warm te worden. Toen gingen ze de bijlen en het touw afladen. Het was belangrijk werk dat ze die morgen moesten verrichten: zij gingen namelijk de kerstspaar kappen voor de grootste kerk van de stad.

„Daar staat-ie,” zei de man met de bontmuts, en hij wees op een jonge Douglasspar, die forser en mooier was dan alle andere bomen in de buurt. De vers gevallen sneeuw, die zich tussen zijn lange, groene naalden had genesteld, fonkelde in de zon en daarboven was de lucht zo blauw, zo blauw. Het was een prachtig gezicht die boom daar te zien staan in de wijde winterse wereld.

De man met de krullebol keek naar het bloedrode merkteken in de ruige stam, 't teken van de dood, en in zijn hart vond hij het een beetje jammer, dat hij deze jonge, mooie boom moest vellen. Hij zag dat het een boom was met een karakter, een boom met een hart, en hij talmde een ogenblik. Maar het lot van de spar was al beslist. De kameraad greep de lange slagbijl, hij zwaaide

het werktuig door de lucht en trof de boom aan de voet. Er ging een siddering door de takken en door de ijle vrieslucht verspreidde zich snel een doordringende geur van hars.

Het duurde nu niet lang meer of de boom was geveld. Languit lag hij met zijn vracht van groene takken in de rulle sneeuw, zo fris en geurend alsof er niets met hem gebeurd was.

De mannen rustten een poosje uit van hun arbeid; toen laadden ze de boom op de wagen en reden weg.

De krullebol had goed gezien; de boom, die nu wegreed uit het woud waar hij was opgegroeid, was niet zomaar een boom. Het was een bijzondere boom, hij was de boom die wegens de dichtheid van zijn takken door de vogels van het bos was uitverkoren als hun slaapboom. Alle lijsters uit de buurt vonden er, na hun drukke dagtaak, een warm onderdak. De hele familie mees sliep er, de winterkoninkjes, het roodborstje en ook nog een eenzame, jonge spreeuw, die niet mee kon op de grote trek naar het warme land omdat hij niet sterk genoeg was. Iedere avond zetten ze zich allemaal op de takken met de lange, dichtopeen geplante naalden, die de kou van hen keerden, de regen en de wind tegenhielden, en dan sliepen ze heerlijk.

Onbewust van wat er dreigde waren de vogels die ochtend in de felle vrieskou uitgevlogen naar hun voedselterreinen. Het roodborstje vloog haastig naar het huis van het zieke jongetje, dat nooit verzuimde kaaskorstjes op de vensterbank te strooien; de lijsters wickten snel naar het larixbos op de heuvel, waar tussen de gevallen naalden op de grond altijd nog wel wat te vinden was voor een hongerig vogellijf. De andere gingen naar de oude beuken aan de overzijde, die vol gleufjes en groefjes zaten en in die spleten zat haast altijd nog wel iets wat ze konden gebruiken, zoals b.v. een dikke vette spin, die dacht daar veilig te overwinteren. Alleen de altijd wat angstige, eenzame jonge spreeuw had nooit een bepaald doel; die zwierf maar een beetje rond en was blij wanneer hij hier en daar eens iets kon oppikken. Tegen de avond keerden ze allemaal, zoals iedere dag, terug naar de Sevenwouden. De ondergaande zon kleurde de hemel boven het donkere larixbos op de heuvel gloeiend rood, zodat het scheen alsof daar een reusachtige brand woedde.

De vogels waren moe, ze verlangden er heel erg naar te mogen slapen tussen de zachte, warme naalden van hun boom. Maar, o schrik, de boom was er niet meer! Daar waar hij gestaan had was een lege plek, tussen omgewoelde aarde lagen verse, witte houtspaanders en enkele afgerukte, groene takjes... maar dat was alles. De boom, de boom was weg! Groot was de ontsteltenis. De lijsters vlogen onder veel misbaar almaar om die vreemde, lege plek. Ze begrepen er niets van. Het roodborstje ging treurig op een van de spaanders zitten en zijn wickjes beefden. Hun boom was weg! Hun goede, veilige slaapboom was er niet meer. Waar moesten zij nu slapen die nacht? De families mees en winterkoning raakten zodanig overstuur, dat ze elkaar aanvlogen. Alsof dat zou helpen! Alleen de eenzame, jonge spreeuw zei niets. Op enige afstand van de onheilsplek zat hij in een mager eikeboompje en staarde stil voor zich uit. Het was haast niet te geloven, dat hun slaapboom werkelijk weg was. Voorgoed verloren. Misschien had hij zich alleen maar verstoep om hen te toppen. Al zijn moed bijeenrapend ging de spreeuw eens kijken aan de rand van het bos, maar de spar was er niet. De sperwer, die daar huisde, zag hem en 't scheelde maar heel weinig of deze vlugge rover had de kleine vogel gegrepen. Nog meer geschrokken keerde het spreeuwkje haastig naar zijn makkers terug. De lijsters hadden intussen met schelle kreten de andere dieren van het bos er bij geroepen, de reeën en de herten, de hazen en de konijntjes, het wijze stekelvarken en natuurlijk ook de slimme eekhoorns. Helaas, niemand wist iets van de boom, niemand kon hun iets vertellen. Hoofdschuddend vertrokken ze weer. Toch was er iemand die gezien had wat er was gebeurd, en dat was de oude mol, wiens gangen tussen de wortels van de verloren slaapboom liepen. Pas toen de herten en de reeën waren weggesprongen en ook de andere dieren uit het oog waren verdwenen, kwam hij te voorschijn. „Mensen hebben hem meegenomen en weggevoerd,” mompelde hij. „Zo is het.” En hij verdween weer onder de aarde. Daarop waren ze allemaal stil. De felle gloed boven het larixbos was intussen gedooft en het werd donker en bitter koud.

De kleine, kwieke winterkoninkjes kwamen het eerst tot bezinning. „Wij zullen een nieuwe slaapboom moeten zoeken,” zeiden ze, „anders vriezen we nog dood.”

De anderen begrepen dat de winterkoninkjes gelijk hadden, en in de dichte schemering trokken ze er met z'n allen op uit. Ze vonden tenslotte een spar, die wel een beetje op hun eigen goede slaapboom leek en daar trokken ze toen maar in. Onwennig scharrelden ze heen en weer tussen

de vreemde takken en het duurde lang voordat ieder een plaatsje had gevonden. Ze verschikten daarna nog verscheidene malen, maar tenslotte sliepen ze toch zo'n beetje.

Eindelijk begon het weer dag te worden, maar niemand van de vogels was goed uitgeslapen. Mistroostig zaten ze op de takken hun veren te bepluizen en het scheelde niet veel of mees en winterkoning hadden alweer ruzie.

Toen stelde de eenzame spreeuw, die anders nooit iets zei, voor om met z'n allen de verloren slaapboom te gaan zoeken en de mensen die hem weg haalden te vragen of hij terug mocht komen.

Iedereen vond het een goed plan en dus gingen ze op weg.

Eensgezind en vol goede moed verlieten ze de Sevenwouden; de lijsters vlogen voorop en de andere vogels volgden. Helemaal achteraan vloog de kleine spreeuw.

Na een poosje kwam de zon op; met lange, rode stralen lichtte ze over de toppen van de larixbomen op de heuvel en over de grote, besneeuwde heide daarachter. Alles in de natuur was heel stil, want de wind lag zo vroeg in de ochtend nog te slapen achter de horizon.

De vogels hadden al meer dan een uur gevlogen, steeds speurend naar hun boom, toen tegen het stralend blauw van de lucht de torens van de grote stad opdoemden. Kort daarna gebeurde het, dat zij in de dunne vrieslucht om hen heen een wonderbaarlijk, teer en zoet geluid gewaar werden, dat langzaam aanzwol.

Wat was dat?

Het waren de kerstklokken die zij hoorden.

Bimbam, bimbam!

Bimbam, bimbam!

Bimbam, bimbam!

Het klonk zo blij. De vogels luisterden verbaasd.

Wat een heerlijk geluid! De zorg viel van hen af en er kwam rust en vrede in hun harten, die zo bedroefd waren geweest.

Bimbam, bimbam!

De hele lucht was nu vol met jubelklanken, alsof het de hemel zelf was die zong.

Een heel zware klok hoorde je boven alles uit. Die klok zei:

„Hoort, de Zoon des mensen is gekomen en alle heilige engelen met hem.”

Kleine, heldere klokjes antwoordden en hun stemmen waren vol geluk:

„Nu zijt welkome, Jesu, lieve Heer.”

En de grote klok met zijn dreunstem zei verheugd:

„Komt, laten wij aanbidden, Komt laten wij aanbidden, Komt laten wij aanbidden, die Koning.”

Daar tussendoor jubelden dan weer de kleine klokjes:

„Herders op den velde hoorden een nieuw lied!”

Fier zei de grote klok:

„Ja, U kiest ons hart eeuwig tot zijn Koning!”

Als opgenomen door die jubelende klokkeklanken lieten de vogels zich drijven. De klokketonen brachten hen naar een grote kerk midden in de stad. Ze gingen zitten op de nok van het dak, min of meer verbijsterd door het geluksgevoel dat plotseling over hen was gekomen. Daar zaten ze dan in een lange rij op de blauwe leien in de gouden zonneschijn en om zich heen zagen ze de veelkleurige daken van de stad.

Bimbam, bimbam!

Almaar luidde de grote klok naast hen. Toen hij eindelijk zweeg gingen ze niet weg, maar bleven zitten alsof ze iets verwachtten. Iets moois en goeds. Maar voorlopig gebeurde er niets. De warme zon maakte hen tenslotte prettig loom en de een na de ander vielen ze in slaap. Het duurde vrij lang voor ze weer wakker werden, want ze waren moe. Ze hadden honger ook en ze gingen op zoek naar eten in de tuintjes van de huizen van de stad. Daarna keerden ze allemaal terug naar het dak van de kerk, waar ze een belofte hadden gehoord in de stemmen van de klokken. Die klokken zongen nu niet meer, maar de kerk, die met dichte ramen stil en verlaten op het plein had gestaan, was nu vol leven gekomen. De blinden waren van de ramen genomen en het grote orgel daarbinnen speelde nu dezelfde melodieën die de klokken hadden gezongen.

Nieuwsgierig fladderden de vogels van het dak naar beneden

en streken neer op het vensterkozijn. Met hun kopjes schuin gluurdten ze naar binnen in de schemerige ruimte van de kerk. En wat ze toen zagen! Ze zagen hun boom, hun eigen grote, goede slaapboom! Daar stond hij, vlak voor hen onder de hoge, witte zoldergewelven, groen en geurend zoals altijd.

Wat waren ze blij! Een van de lijstern liet een lange, verrukte kreet horen en daarop begonnen ze allemaal te fluiten en te kwinkeleren. Ze hadden hem gevonden, hun boom! Toen ze niet meer zochten, toen vonden ze hem! O, en wat was hij mooi! Hoog boven op zijn sterke top droeg hij een ster, een glinsterende, stralende ster en op zijn brede takken zaten kleine, witte engelen, die met gouden klokjes speelden.

De korte winterdag liep ten einde en nog altijd zaten de vogels op het kozijn. Ze konden eenvoudig niet van hun boom scheiden! Opeens begon toen weer de grote klok te luiden.

Bimbam, bimbam!

„Komt, Christenschaar. Komt, knielen wij voor Jezus, onze Koning!”

Dat zong die klok. In de kerk gingen toen de lampen aan, en jongemeisjes ontstaken, blij glimlachend, de kaarsen van de kerstboom. Nu was het opeens allemaal licht. Feestelijk straalde het door de vensters naar buiten.

Alsof de zon teruggekomen is, dacht de kleine spreekw.

Even later kwamen de mensen toestromen. In dichte drommen trokken ze naar de kerk, grote mensen en kinderen. Een heleboel kinderen.

In korte tijd vulde zich het gebouw, er bleef geen plaats onbezet. Het werd er toen al gauw zó warm, dat de koster enkele ramen openzette. De vogels zagen het. Nu konden ze naar binnen gaan! Ze wilden graag . . . zó graag, maar ze durfden niet. Ze bleven op het kozijn zitten en keken met glinsterende oogjes naar hun boom. Ze luisterden ook naar het gezang van de mensen. Toen dat afgelopen was, zagen ze hoe er een grijze man naast de boom kwam staan. Hij sprak allen die daar bijeen waren toe. De kinderen en de grote mensen.

De vogels deden hun best iets te begrijpen van wat hij zei, maar dat lukte niet. Alleen de roodborst onder hen kende iets van de taal van de mensen, want hij praatte wel eens met de zieke jongen. Wat hij opving gaf hij door aan zijn makkers.

„Het is ter ere van de Heer Jezus, dat onze boom daar staat,” fluisterde hij, „Vandaag is het zijn geboortedag.”

„Wie is dat, de Heer Jezus?” vroeg de grote lijster bedeesd.

„Gods zoon,” wist de roodborst.

„Wat is God?” vroegen de mezen.

„God is liefde,” antwoordde de roodborst.

„En wat is Jezus?” wilden de winterkoninkjes weten.

„Jezus? Een licht, dat warm in de harten schijnt,” zei het roodborstje.

„En, en . . .” begonnen de winterkoninkjes weer.

„Stil, stil,” vermaande het roodborstje, „ik kan zo niet luisteren.”

Niemand vroeg toen meer iets. Zwijgend zaten ze dicht bij elkaar op het kozijn, en in hun ogen weerkaatste het licht van de kerstboom.

Na een tijdje begon het roodborstje uit zichzelf weer te praten.

„De mens naast de boom zegt,” vertelde hij, „dat Jezus op aarde is gekomen om de weg te wijzen naar het Huis van zijn Vader en om iedereen gelukkig te maken.”

„Wat is geluk?” vroeg de eenzame spreeuw.

„Liefhebben,” antwoordde prompt de roodborst. „Hebt elkander lief, heeft Jezus gezegd. Dat is zijn voornaamste boodschap aan de wereld. Hij zelf heeft die wereld zo lief gehad, dat hij voor haar gestorven is.”

Het was weer de eenzame spreeuw, die vroeg: „Zou hij ons ook liefhebben, of alleen maar de mensen?”

„. . . O, ons ook! Ons ook!” juichte het roodborstje. „De mensen heeft hij lief en de dieren en al wat leeft.”

„Ons ook, ons ook!” herhaalden de andere vogels, en van vreugde begonnen ze met hun wijkjes te slaan.

Het gelukkigst van allemaal was de kleine spreeuw, want hij was erg eenzaam geweest. De vogels bleven op het kozijn zitten tot de dienst voorbij was en de lichten waren gedoofd. Toen vlogen ze door de heldere sterrenlucht met z'n allen terug naar het bos. Het spreeuwkje kwam nu niet meer alleen en zielig achteraan, maar vloog blijmoedig tussen zijn kameraden in het midden van de troep.

Toen ze eindelijk thuis waren, zetten ze zich tevreden op de takken van de nieuwe slaapboom. Ze treurden nu niet meer om hun oude boom. Jezus kreeg hem, Jezus, die de mensen lief heeft en de dieren en al wat leeft. Jezus zou die goede slaapboom zeker nieuw leven geven.

Dicht schoven ze bij elkaar en zo, in de warmte van elkaars lichaam en in de warmte van elkaars hart, sliepen ze die nacht beter dan ooit.

Necho zoekt zijn vader

ANNET VAN BATTUM

Necho, de kleine Egyptische jongen, drukte zich dicht tegen de lage, rotsachtige muur. Zodra de zon was ondergegaan werd het koud in de woestijn, vooral nu de nachten zo lang waren en soms opeens de winterregen viel. Hij wist het maar al te goed. Tegen de stenen gedrukt, zou hij zich nog een poosje warm kunnen houden, want de zon had ze de hele dag gestoofd. Maar langzamerhand zouden ze afkoelen en koud worden als ijs, en in de vroege ochtend zou hij stijf en half bevroren wakker worden.

Hij hoopte dat hij morgen iets te eten zou krijgen. Misschien kwam hij wel langs een dorpje, waar de fellah's, arme boeren, niet allemaal waren gevlucht. Misschien kon iemand hem dan ook vertellen waar zijn vader was. De Israëli's hadden hem gevangen genomen, toen ze onverwacht het grote schiereiland Sinaï, waar Necho woonde, waren binnengetrokken en hadden veroverd. Nu waren de soldaten teruggetrokken en Necho was thuis weggelopen om op zoek te gaan naar zijn vader.

Hij volgde al dagenlang de treinweg, die de soldaten hadden opgebroken, maar waarvan de sporen nog duidelijk zichtbaar waren. Langs die weg had hij ook soms iets eetbaars gevonden: een half leeggegeten blikje met vlees en bonen, een oud stuk brood en één keer zelfs een tinnen fles met water. Maar veel was het toch niet geweest en vanavond knaagde de honger in zijn maag, terwijl de koude elk ogenblik erger werd. Hij moest maar proberen zo gauw mogelijk in slaap te vallen, dan voelde hij tenminste niets meer.

Necho droomde: er was een lichtje in de verte, dat steeds dichterbij kwam. Een man liep door de nacht. Hij neuriede een wijsje en zijn gezicht was vriendelijk. Necho hoefde niet bang te zijn.

Toen hij wakker werd, keek hij in een vreemd gezicht. Witte tanden glinsterden in het schijnsel van een stormlamp. De man vroeg iets in een taal die hij niet verstond.

Nu zag Necho dat het een soldaat was. Hij probeerde op te staan, maar zijn benen en armen waren verstijfd en hij begon te rillen. De soldaat trok zijn jas uit en sloeg die om Necho heen. Toen tilde hij hem op en nam hem als een klein kind in zijn armen.

„Spreek je Arabisch?” vroeg hij.

Ja, knikte Necho.

„Waarom slaap je hier? Heb je geen huis?” vroeg de soldaat verder.

Toen vertelde Necho wat er gebeurd was.

De soldaat knikte, zijn gezicht stond ernstig.

„Ja, het is oorlog geweest,” zei hij. „Maar nu is het voorbij.

We zullen je vader gauw weer naar huis laten gaan. Kom, je mag niet zo alleen in de woestijn rondzwerven. Je moeder en je zusjes zullen zich ongerust maken.”

Hij wikkelde de jas stevig om Necho heen en begon te lopen.

De warmte deed de jongen goed. Hij voelde zich veilig, al dacht hij dat de soldaat die hem droeg misschien wel hoorde bij de soldaten die zijn vader gevangen hadden genomen.

Maar het was tóch een goede soldaat, dat wist hij zeker.

„Waar gaan we heen?” vroeg hij nog.

„Dat weet ik nog niet,” antwoordde de soldaat. „We vinden wel iemand die je thuis kan brengen. Je bent een dappere jongen.”

Maar die laatste woorden hoorde Necho niet meer. Hij sliep.

Toen hij zijn ogen opsloeg, was het nog altijd nacht. Maar nu bogen zich twee andere mannen over hem heen. De soldaat, die hem nog altijd in zijn armen hield, vertelde zeker iets over hem, Necho, want ze keken vriendelijk en medelijdend.

„Ze vragen hoe je heet,” zei de soldaat.

„Necho,” antwoordde hij.

„Necho,” herhaalde de soldaat. „Ik heet Zeëv.” Hij sprak nu niet meer tegen de jongen, maar tegen de andere mannen, die zeker ook soldaten waren, want Necho zag in het licht van de lamp hun donkerblauwe helmen glanzen.

„Manuello,” zei een van hen en hij gaf Zeëv een hand. De ander deed hetzelfde. „Niels,” hij noemde zijn naam.

„Dit zijn soldaten van de Verenigde Naties,” vertelde Zeëv aan Necho. De kleine, donkere soldaat, die Manuello heette, knikte lachend: „Si, si!” en in gebrekkig Arabisch voegde hij eraan toe: „Soldaten van de vrede.”

Niels, die lang was en lichte haren had, knikte nu ook, en plotseling begonnen ze alle drie blij te lachen en schudden ze elkaar opnieuw de hand.

Nu vroeg Zeëv weer iets aan de beide anderen in een taal die hij niet verstond. Manuello antwoordde en Niels knikte en wees met zijn hand ergens ver weg.

„Er is een dorpje hier in de buurt,” zei Zeëv tegen Necho. „We zullen je erheen brengen en kijken of er iemand is, die je verder kan helpen. Ik moet straks terug naar mijn kameraden. Morgen moeten we naar Gaza toe, dat is een lange tocht. Deze soldaten van de vrede zullen dezelfde weg gaan als de soldaten van Israël. Zij zullen zolang in Sanaï blijven, tot het werkelijk vrede is. Wij brengen je samen naar het dorp toe en daarna gaan we terug naar onze kampen. Heb je het begrepen, kleine jongen?”

Necho knikte. Hij had niet alles begrepen, maar hij voelde zich veilig en vertrouwd bij deze vriendelijke soldaten.

Niels met de lichte haren nam hem uit de armen van Zeëv over. Toen begonnen ze met zijn drieën te lopen.

Necho sliep nu niet meer. Hij keek door een opening in de jas naar de sterren boven zijn hoofd en luisterde naar de zachte stemmen van de mannen.

Na een poos kwamen ze bij het dorp.

Maar de paar armoedige hutten, gebouwd van leem en rotsblokken, leken geheel verlaten. De fellah's die hier woonden waren zeker gevlucht voor het oorlogsgeweld. Vragend keken de mannen elkaar aan.

Manuello zette zijn handen voor de mond. „Halloooo!” riep hij.

„Halloooo!” riepen Zeëv en Niels nu ook.

Opeens was er een lichtje. Het werd groter, een lange streep geel schijnsel viel in de brokkelige straat.

Snel, zonder iets te zeggen, liepen ze erheen. In de opening van een hut stond een man. Hij droeg hetzelfde uniform als Zeëv en deze groette hem in zijn eigen taal: „Sjalom.”

„Sjalom,” groette de man terug, en Manuello en Niels kenden dat woord ook.

„Sjalom.” Dat betekent: vrede, dacht Necho.

Zeëv begon te praten en wees op Necho en de beide anderen. De man knikte en antwoordde, zacht, met de vinger op de lippen, alsof hij wilde zeggen dat ze stil moesten zijn. Toen hield hij het kleed, dat de deuropening afsloot opzij en liet hen binnenkomen.

Het eerste wat Necho zag, was het vuur. In een hoek brandde een vuur van stukken hout en verdorde distels. Hij liet zich uit de armen van Niels glijden en wilde er naar toe lopen.

Maar toen zag hij een vrouw.

Ze lag op de grond, in wat stro en glimlachte naar de soldaten. Die keken verwonderlijk ernstig.

Ze spraken geen woord. Aarzelend kwam Necho naderbij en greep de hand van Zeëv.

„Kijk,” zei die. „Een kindje.”

Toen zag Necho het. De vrouw had een kind in haar armen. Maar waarom moesten ze daar zo stil voor zijn? Er werden toch zoveel kinderen geboren? Hij, Necho, had er al zoveel gezien. Thuis en bij zijn tantes en bij de bureu.

En wat deed Manuello nu? Hij knielde neer en maakte met zijn hand een kruis over zijn borst en hoofd. En die grote Niels knielde ook. Wat zou Zeëv doen? Nee, Zeëv knielde niet. Maar hij nam toch zijn pet van zijn hoofd en fluisterde tegen Necho: „Die soldaten van de vrede zijn christenen. Vannacht begint voor hen het feest van Kerstmis. Dan denken ze aan de Messias, de Zoon van God, die in de wereld wordt geboren.” Daar begreep Necho niets van. Hij had wel eens gehoord van de christenen, maar dat ze knielden

voor een pasgeboren kind, dat vond hij vreemd.

Gelukkig, Manuello en Niels stonden op. Zeëv praatte met de vader van het kind.

„Deze soldaat komt uit hetzelfde land als ik,” zei hij even later tegen Necho. „Zijn vrouw was met hem meegegaan. Ze is een erg dappere vrouw. Maar toen kwam het kind. Daarom zijn ze hier achtergebleven. Je mag hier blijven tot je wordt gehaald. Ik zal ervoor zorgen dat iemand je komt halen.”

Er werd wat stro uitgespreid in de hoek bij het vuur. De vader van het kind dekte Necho toe met een zeildoek.

„Slaap maar lekker,” zei hij in het Arabisch. „Ik denk dat je vader morgen of overmorgen naar huis komt. Ik heb gehoord dat alle Egyptische gevangenen naar huis teruggaan.”

„Dank u wel,” zei Necho. Hij trok zijn knieën tegen zijn buik en tussen zijn oogharen door gluurde hij nog even naar de grote mensen. De vrouw lag nog met het kind in de armen. Manuello en Niels gaven haar een hand. Zeëv knikte haar toe.

„Sjalom,” zei hij.

„Sjalom,” zeiden ook de anderen. Toen gingen ze weg.

De man keek hen in de deuopening na. „Sjalom!” riep hij nog een keer.

„Sjalom, dat betekent: vrede,” dacht Necho slaperig.

Rammi's Kerstster

CHR. BUENOS DE MESQUITA-FROWEIN

Er was eens een jongen die op kerstavond uit zijn raam naar de sterrehemel keek. Wat zou het heerlijk zijn, dacht Rammi - want zo heette de jongen - als ik geleefd had toen Jezus geboren werd. Stel je voor, nu precies 1959 jaar geleden is het gebeurd: in deze nacht stond de ster boven het stalletje en wees de herders en de Wijzen uit het Oosten de weg. Als ik die ster gezien had, dan was ik zeker ook dadelijk op weg gegaan om het kindje te zien...

Terwijl Rammi zo stond te denken zag hij plotseling een grote ster die - ja warempel - op zijn raam afkwam. Groter en groter werd de ster . . . nu was hij vlakbij. Prachtige muziek klonk, 't leek wel of engelen zongen; en toen zag Rammi, dat uit de ster een engelgezicht hem vriendelijk toelachte.

„Dag Rammi,” zei de engel, „herken je me niet?”

„Nee . . . eh engel . . . ik heb u nooit gezien.”

„Heus niet? Nu, dan zal ik het je vertellen; ik ben de engel die in de ster van Bethlehem woont en die op de nacht dat het Kindje Jezus geboren werd de herders en Wijzen uit het Oosten de weg gewezen heeft.”

„Woont u heus in de ster van Bethlehem, dezelfde die boven het stalletje van Jezus heeft gestaan?” vroeg Rammi.

„Jazeker,” lachte de engel, „ik woonde daarin en . . . ik woon er nog, meer dan tweeduizend jaar.”

„Maar . . . dat is prachtig . . . dan heeft u dus alles gezien . . . het kindje Jezus, de os en de ezel en de drie Wijzen die hun geschenken kwamen aanbieden.”

„Ja, dat heb ik allemaal gezien.”

„Had ik toen maar geleefd,” zei Rammi met een zucht, „dan was ik er ook bij geweest.”

„Luister,” zei de engel. „Op Kerstavond mogen wij altijd een wens van een kind vervullen. Wat zou je ervan denken als ik

nu eens *jouw* wens vervulde? Kijk, ik raak je met dit toverstafje aan . . . nu gebeurt er iets met je . . . nu maak je een reis in het verleden . . . dat gaat vlug . . . o zo vlug . . .”

„Hoe dan?” fluisterde Rammi.

„Daar is Vader Tijd,” zei de engel. „Kijk hoe oud hij is . . . nu vragen we hem of hij de tijd voor ons terug zet.”

„Omdat het Kerstmis is,” zei Vader Tijd, een oude baas met zilveren vleugels en een lange, grijze baard. „Omdat het Kerstmis is en omdat een kind het vraagt zal ik de tijd voor jullie terugzetten.”

„Tot op de nacht dat het Kindje Jezus geboren werd,” fluisterde Rammi.

„Goed, goed, goed,” bromde Vader Tijd. Toen draaide hij aan een grote schijf op zijn buik en nu zag Rammi dat het een klok was, de wijzers vlogen terug, rrrrrrrrrt . . .

„Genoeg,” zei de engel, „niet verder draaien. Bedankt, Vader Tijd.”

„In orde,” bromde Vader Tijd en . . . weg was hij.

„Luister,” zei de engel, „hoor je die muziek?”

„Engelzang,” fluisterde Rammi.

„Mijn zusjes roepen mij naar Bethlehem, ik moet mij haasten anders ben ik niet op tijd om de weg te wijzen en mijn plaats in te nemen boven het stalletje waar Jezus vannacht wordt geboren.”

„Mag ik mee?”

„Goed, goed, vlieg maar achter me aan, je volgt mijn ster maar, en als ik stil blijf staan dan weet je dat we in Bethlehem zijn.”

„Vliegen? Maar ik heb immers geen vleugels.”

„Daar zal Aminda wel voor zorgen . . . nu, tot straks.” En weg zweefde de engel.

De hemel was nu vol engelzang. Rammi zag honderden engelen zweven.

Sommigen speelden op een gouden trompet, anderen op een harp of viool. Allen keken blij en knikten elkaar toe: „Tot straks, tot straks in Bethlehem, daar is het Kindje Jezus geboren.”

Nu zweefden zij ook langs Rammi's raam.

„Kom, kom,” riepen ze, „ga mee, vlug, haast je, reis met ons mee naar Bethlehem, wat treuzel je,

„waarom vlieg je niet?“

„Ik heb geen vleugels.“

„Die heeft Aminda wel voor je, daar komt ze juist aan.“

„En ja, daar was Aminda, een vriendelijk oud vrouwtje met een hele tros ballonnen.“

„Geef deze kleine jongen een ballon,“ zei de engel. „Dan kan hij met ons meevliegen naar Bethlehem.“

Aminda maakte een mooie rode ballon los en gaf die aan Rammi.

Onder aan de ballon was een stoeltje bevestigd waar je op kon zitten.

„Als je wilt dalen geef je links een drukje op de ballon, rechts moet je drukken als je hoger wilt stijgen,“ zei Aminda.

In een wip zat Rammi op het stoeltje en daar ging het met de engelen. Allen vlogen achter de ster van Bethlehem aan, die hun de weg wees. Snel ging dat, vlugger dan de wind, vlugger dan het snelste vliegtuig. En voor hij het wist, vloog Rammi al boven Israël. Ja, daar zag hij de herders met hun kudden schapen in de velden en engelen zongen hen toe en wezen de weg naar Bethlehem. Toen zag Rammi ook drie mannen op kamelen. Zij waren prachtig gekleed in rode mantels en droegen een gouden kroon op het hoofd. En in hun handen droegen zij geschenken, die glansden in het maanlicht. Natuurlijk waren dat de drie wijzen uit het oosten, dacht Rammi, en ze waren op weg naar het Kindje Jezus.

Hij moest toch eens even goed kijken wat voor geschenken ze bij zich hadden... voorzichtig liet hij zich een eindje met de ballon zakken... nog een beetje... nog wat... tot hij vlak boven de drie Wijzen zweefde. Nu zag hij duidelijk wat zij droegen: een gouden kistje, een rode mantel met gouddraad doorweven, edelstenen... wat een mooie cadeaux! En zelf had Rammi niets, helemaal niets... hij schrok ervan... niet eens een klein cadeautje om aan het Kindje te geven.

Waar haal ik nu toch een cadeau vandaan, piekerde Rammi. Wacht, mijn ballon, mijn prachtige ballon... dat is een mooi cadeau, daar zal hij vast blij mee zijn... ja maar, dan ben ik hem kwijt en hoe kom ik dan naar huis?...

Terwijl hij zo piekerde vergat hij zijn ballon te besturen en opeens... „Au, help,“ schreeuwde Rammi. Iemand had hem aan zijn benen getrokken en hij hoorde een kraaiend gelach.

Hij stond op een rots en zag toen wie hem aan zijn benen had getrokken: een klein zwart kereltje met rechtopstaand haar en vuurrode ogen.

„Ha, ha,“ lachte het ventje, „ha, ha, lekker aan je benen getrokken... oei, oei, oei, hoe vlieg jij zo door de lucht?“

„Met mijn ballon,” zei Rammi terwijl hij zijn rode ballon vastklemde en hoog boven zijn hoofd hield zodat het ventje er niet bij kon.

„Oei, oei, ik jouw ballon kapot prikken, ik erop stampen,” lachte het mannetje. „Ballon zegt pets-bens-bons.”

„Nee, alsjeblieft niet!” zei Rammi, „ik wil die ballon aan het Kindje Jezus geven, ik ben op weg naar hem toe.”

„Ik met jou meegaan,” kraaide het mannetje, „ik Micha heet, ik de kleinste duivel ben.”

„Een echte duivel?”

„Ja natuurlijk! En mijn vader grootste duivel is met zoook’n baard en mijn moeder mooiste duivelin met rood haar . . . oei, oei, oei . . . en nu ik met jou meegaan naar Kindje Jezus.”

„Maar je bent een duivel.”

„Wat zou dat? Ik toch meegaan; ik een heel mooi cadeau voor Kindje heb.” Toen liet Micha zijn cadeau zien, een prachtige, kleine, gouden kroon, met glinsterende edelstenen bezet.

„Ai, wat prachtig,” zei Rammi.

„Mooi, ja mooi,” kraaide Micha. „Kom, wij gaan, wij ons samen vasthouden aan je ballon, en hup . . . dan zijn we er zo . . .”

En voordat Rammi het wist maakte Micha een hoge sprong en hing al aan de ballon, terwijl hij tegen Rammi schreeuwde: „Kom vooruit, maak voort.” Rammi kon nog net de ballon pakken, anders was hij hem kwijt geweest, en daar ging het, recht op de ster af die nu was blijven stilstaan boven het stalletje van Bethlehem.

Wat een licht straalde naar buiten. Maria, in haar blauwe mantel, boog zich juist over het Kindje heen, en toen ze opkeek zag ze Rammi en glimlachte hem zo vriendelijk toe, dat hij opeens niet meer verlegen was.

„Dag,” knikte Maria vriendelijk, „wil jij het Kindje even goedendag zeggen? Kom dan maar binnen.”

Rammi ging naar binnen en stond toen bij de kribbe van de kleine Jezus, die hem vriendelijk toelachte en zijn armpjes uitstak naar de rode ballon. „Voor jou,” zei Rammi en haakte de ballon in het kribbetje terwijl het Kindje kraaide en trappelde van plezier.

„Dank je wel, hoor,” zei Maria, „voor die mooie ballon waarmee je helemaal uit Holland bent gekomen. Maar hoe moet jij nu terug?”

„O, ik ga wel lopen,” zei Rammi. Ziezo, hij had het gedaan, de mooie ballon was niet langer van hem en toch voelde hij zich erg gelukkig en het was net of er nu nog meer licht in het stalletje was.

’t Leek wel een ster die boven zijn hoofd hing te flonkeren.

„Die is voor jou,” zei Maria. „Neem hem maar, ja, je kunt hem zo pakken.”

„O,” zei Rammi, „wat een pracht ster . . . hij werd meteen heerlijk warm toen hij de ster in zijn

handen nam en er klonk zachte muziek uit. Toen sprong Micha naar voren, met de kroon in zijn handen, die hij op het kribbetje legde. „Hier is mijn cadeau, en nu wil ik ook zo'n ster,” schreeuwde hij, terwijl hij rondkeek naar zijn ster. Maar vreemd, die was er niet; 't werd plotseling zelfs donkerder in het stalletje.

Toen klonken er stemmen buiten. Micha schrok, toen hij zag wie het waren en verstopte zich achter de kribbe. Even later traden de drie Wijzen binnen met hun geschenken.

Zij stonden voor Maria, bogen eerbiedig en knielden toen bij de kribbe. Eén der Wijzen nam de kroon op, die Micha aan het Kindje had gegeven. „Kijk eens,” zei de Wijze, „dat is de kroon die wij onderweg plotseling misten en die wij als geschenk voor het Kindje hadden meegenomen. Nu is hij

hier nog eerder dan wij, iemand moet hem hebben weggenomen toen wij onze kamelen lieten drinken . . .”

Op dat ogenblik probeerde Micha weg te glippen in het donker, maar de Wijze kon hem nog juist bij zijn jasje pakken.

„Ik heb het niet gedaan,” schreeuwde Micha, „ik heb de kroon niet weggenomen.”

„Waarom loop je dan weg?” vroeg de Wijze streng.

„Ach, laat hem toch,” zei Maria, en haar stem was zo zacht en vriendelijk, „hij wilde misschien alleen maar een cadeautje aan het Kindje geven, is het niet Micha?” Nu begon Micha te huilen en te bibberen. „Heb je 't gedaan?” vroeg Maria zacht.

„Ja,” knikte Micha . . . „ja, ik heb het gedaan.”

En kijk, toen werd het weer lichter in het stalletje en daar hing nu ook voor Micha een ster, die hij blij plukte.

„Kom,” zei Jozef, „nu moeten jullie gaan.” Even later stonden Rammi en Micha weer buiten.

„Dag,” riep Micha en was plotseling verdwenen.

Maar hoe kom *ik* naar huis, dacht Rammi. Plotseling merkte hij, dat hij niet langer liep, maar zweefde. De ster zweefde met hem over de velden, even vlug . . . nee vlugger dan de ballon. Zijn eigen ster zou hem nu naar huis brengen, dat was nog fijner dan een ballon. Na een tijdje zweefden zij boven de zee, nog later boven Frankrijk - en toen . . . ja, daar was Amsterdam; daar lag de boot waar hij op woonde. Hup! het raam door, en daar lag hij in bed. Hij zag nog juist hoe Vader Tijd langs zijn raam zweefde, hoe de wijzers op zijn buik weer ronddraaiden tot zij op 1959 stonden . . . toen sloep Rammi.

Hij werd pas weer wakker toen moeder hem riep. „Jongen, wat heb jij geslapen,” zei ze, „je bent niet wakker te krijgen.”

„'t Komt door de reis,” zei Rammi, „ik was helemaal in Israel vannacht.”

„In Israel?”

„Ja, heus . . .” Of zou hij alles maar gedroomd hebben? Nee onmogelijk, hij had immers een ster gekregen. Als *die* er nog was dan had hij niet alles gedroomd. Vragend keek hij moeder aan: „mijn ster,” begon hij.

„Er lag een ster naast je bed,” zei moeder, „een heel mooie, ik heb hem een ereplaatsje in de kerstboom gegeven, boven in de top, kijk . . .”

Ja, dat was zijn ster en het was net of hij tegen Rammi knikte en fluisterde: „dag Rammi . . . jij en ik hebben een geheim. Niets zeggen, hoor, st, st, st . . .”

„Hoe kom je aan die ster,” vroeg moeder, „van de kerstengel gekregen?”

Maar Rammi antwoordde niet. Hij keek alleen maar naar zijn ster en voelde zich gelukkig. En toen het avond werd en de kaarsen aangestoken werden straalde *zijn* ster het allermooist en er klonk hele fijne tinkelende muziek uit. Iedereen verwonderde zich erover, alleen Rammi niet; die wist wat voor ster het was en waar hij vandaan kwam.

Maar hij vertelde het aan niemand, 't bleef zijn geheim. En daarom heb ik dit verhaal voor hem opgeschreven; nu weten jullie het ook, het geheim van: *Rammi's Kerstster*.

Tref (een winterverhaal)

H. TH. DE BOOY

Marion was zeven jaar toen ze uit een nest van zes jonge hondjes een keus mocht maken. De moeder was een gladharige Duitse staande met grote, vriendelijke bruine ogen; een rashond, dat zag je ook zonder een deskundige te zijn. Maar de vader moest wel voorouders van een ander ras hebben gehad, want twee van de nog half blinde zuigelingen waren pikzwart. Marion twijfelde geen ogenblik; één hondje had zó'n veroverend lief snoetje, dat ze direct zei: „Die wil ik hebben,” en ze nam het warme beestje in haar armen en aaide over het zachte bolletje. Marions moeder knikte goedkeurend. „Zo'n hondje te vinden is een trêf,” zei ze. „We zullen hem Tref noemen, vind je ook niet, Moeder,” vroeg Marion. „Tref? Ja, dat is wel een aardige naam.”

Zo kwam Tref in Marions leven. Ze was enig kind en Tref was voor haar broertje en zusje tegelijk. Duitse 'staanders' zijn eigenlijk jachthonden en horen dus niet op een bovenhuis. Gelukkig stond het huis waar Marions ouders woonden aan de rand van de stad en Marion hoefde maar enkele minuten te lopen of ze kon Tref, die snel en voorspoedig opgroeide, laten rennen op de hier en daar met gras begroeide en voor stadsuitbreiding bestemde zandvlakte. Tref en Marion werden onafscheidelijke vriendjes. Ze leerde hem van alles en nog wat, en er ging geen dag voorbij dat ze niet even in zijn mand kroop om hem te vertroetelen. Dan schoof Tref direct opzij om ruimte te maken en zuchtte tevreden.

Toch werd Tref geen allemansvriend, 't was een hond met karakter, die venijnig kon blaffen tegen de mensen die hem niet bevielen. Een uitmuntende waakhond bovendien, en Marions ouders hadden nooit het gevoel hun dochter alleen thuis te hebben gelaten als zij een avond uitgingen. Tref was er toch!

De jaren gingen voorbij. Marions vriendje werd een stevige Duitse staander, alleen wel iets te fors voor een echte rashond.

Hij kreeg in de stad niet veel kans om zijn jachtinstincten bot te vieren, al genoot hij er van achter katten aan te zitten. Dikwijls slaagde hij er in ze in bomen te jagen. Lange tijd bleef hij dan, roerloos aan de voet van de boom staande, naar boven staren en dan had Marion de grootste moeite hem mee te krijgen.

Op Marions veertiende verjaardag, het was de dag voor

Kerstmis, kwam Tref haar 's ochtends wakker maken. Hij wist precies hoe de deur open te krijgen - z'n nagels hadden al heel wat verf weggekrabd! - en duwde z'n snuit tegen de haren van Marion, die diep onder de dekens lag.

Moeder had hem een pakje om de hals gebonden. Marion, nog half slapend, sloeg haar arm om Tref heen. „Ben je daar, Treffie?” „Mmmmm,” bromde Tref alsof hij wilde zeggen: „Ja, vrouwtje, hier is je vriendje. Maak het pak maar open.” Marion schoof het lintje en het papier er af en vond een mooie wollen, door haar Moeder gebreide sjawl. Er lag een briefje bij. „Sta maar gauw op, Marion,” stond er op, „we gaan vandaag met de auto naar Hattem en blijven de Kerstdagen in een bungalow van het kampeercentrum bij de Leemkule. 't Is in de bossen en dicht bij de heide. Tref verheugt er zich al op.”

Het kostte Marion meestal veel moeite uit haar warme bed te komen, maar nu sprong ze er meteen uit en danste met Tref door de kamer.

„We gaan naar buiten, ouwe jongen,” riep ze verheugd. „Wat zul je er van genieten.”

Ze kende de Leemkule wel, 't was er prachtig en helemaal buiten. „Wat zal het heerlijk zijn met de Kerstdagen,” dacht ze.

Haar Moeder was nogal erg ziek geweest en daardoor had zij er van af moeten zien een verjaardagspartijtje voor Marion te geven, zoals zij ieder jaar deed. Toen had Vader plotseling het idee gehad om met z'n drieën, of eigenlijk met z'n viertjes, want Tref hoorde toch ook bij het gezin, een bungalow te huren voor de Kerstdagen. Daar zou Moeder het rustig hebben en voor Marion was het de heerlijkste verrassing die hij haar zou kunnen bezorgen.

De auto werd volgepakt met slaapzakken, levensmiddelen, kleren, wat boeken en spelletjes. Keuken-gerei zouden zij in de kleine, met een strodak bedekte bungalow „het Edelhert” genaamd, vinden. Het was grijs, donker, winterweer, temperatuur even boven het vriespunt en de wegen waren gelukkig niet glad.

Tref hield niet van autoritjes en was dus uitgelaten blij toen hij na de lange reis uit de auto kon springen. Direct liep hij snuffelend door de hei en het lage kreupelhout tussen de verspreid staande dennebomen.

„Tref, Tref!” riep Marion, bang, dat hij uit haar gezicht zou verdwijnen; hij kende hier immers de weg niet. Zij moest wel drie keer roepen vóór Tref reageerde en in een sukkeldrafje terug kwam.

De bungalow „het Edelhert” stond in een dennebos, grenzend aan een grote open vlakte, 's zomers de speelplaats voor de talloze kampeerders, die hier hun vakantie doorbrachten.

In het „grote huis”, de kampeerboerderij, logeerden wel enkele Kerstgasten, maar op „Het Edelhert” na waren de andere bungalows onbewoond, zodat de stilte van het bos niet verstoord werd door stemmen of de klanken van een radio.

Marion en haar vader sleepten de auto leeg, terwijl Moeder het keukentje op orde bracht en de kleine zit-eet-slaapkamer met rode klokken, hulst en enkele takjes dennegroen versierde.

De butagasfles was gevuld en naast de kachel stonden een paar katten met eierkolen.

Een pomp op 20 m afstand leverde drinkwater, behalve als het zou gaan vriezen, dan moest het drink- en waswater uit de boerderij worden gehaald.

Trefs mand werd in het kleine kamertje neergezet naast het veldbed waar Marion op zou slapen. Het werd snel donker, de wolken hingen laag en een druilerig motregentje begon te vallen. Moeder stak de petroleumlampen aan en schoof de rood en wit geblokte gordijntjes dicht. De kachel snorde en de thee-ketel zong. Wat was het gezellig in deze bungalow!

„Dat was nog eens een omgeving om Kerstmis te vieren,” dacht Marion terwijl ze over de kop

van Tref streek, die zich innig behagelijk aan de voet van de kachel in elkaar had gerold. Het begon lekker te ruiken in de kamer. Moeder braadde een kip, Vader maakte een blik appelmoes open, Marion versierde het kleine Kerstboompje en dekte de tafel. Een paar kaarsen er op, een bakje met rozijnen, amandelen en mandarijnen en een bakje met kerstkransjes.

Buiten was het nu pikdonker; in de verte zag je tussen de bomen door een paar verlichte ramen van de kampeerboerderij en bij de pomp hing een kleine olielantaarn te branden.

De wind was gaan liggen en ook had het opgehouden met regenen. De wolken trokken weg en een paar sterren werden zichtbaar. De thermometer daalde tot onder het vriespunt. Marion haalde de water uit de pomp en Tref liep achter haar aan met z'n grappige sukkelgangetje. Z'n grote oren flapperden.

„Treffie, baasje, hoe vind je het nou hier?” vroeg ze. Hij slobberde een beetje water uit een plas en begon weer te snuffelen op de hei en tussen het lage kreupelhout.

Vermoedelijk rook hij een konijnespoor. „Treffie, kom hier!” riep Marion. Ze zag hem niet meer in het donker.

„Treffie, Treffie!” haar stem klonk angstig. Plotseling een luide blaf en hij kwam aanhollen. „Gauw maar, jong, naar binnen.” Hij schudde de waterdruppels van zich af en volgde Marion op de voet.

Het werd een heerlijke Kerstavond; het was warm en vredig in de kleine bungalow; Vader vertelde een mooi verhaal en Tref genoot van kippebotjes.

Tegen middernacht werd Marion wakker, ze stond even op en deed de deur open om naar de verre klanken van kerkklokken te luisteren. De sterren flonkerden en weerkaatsten in het vliesje ijs, dat op de plassen naast de bungalow lag.

Ze huiverde, liep snel naar haar warme bed terug en merkte niet, dat ze de deur onvoldoende had gesloten. Als een blok viel ze in slaap.

Tref werd onrustig, werd telkens wakker en spitste z'n oren. Hij was zo lang niet in de vrije natuur geweest en zijn verborgen jachthond-instincten begonnen zich te doen gelden. Hij hoorde geluiden in het donkere bos. Ineens werd het hem te machtig; hij verliet zijn mand, duwde de op een kier staande deur open en holde, met de kop omlaag, langs de grond snuffelend weg . . .

Een koude luchtstroom drong de nog warme kamer binnen, maar het duurde lang voor de drie slapers er iets van merkten. Eerst toen het begon te dagen werd Marion, rillend van kou, wakker. Zij strekte haar hand uit om Tref te aaien, maar de mand was leeg. „Waar is Tref?” schoot 't door haar heen. Met een ruk stond ze op, draaide de laagbrandende petroleumlamp op, zag de openstaande deur en begreep dat Tref was weggelopen.

„Tref, Tref!” riep zij angstig. Haar ouders werden nu ook wakker. „Tref is er niet,” zei ze gejaagd. „Maak je geen zorgen,” bromde haar Vader „die komt straks wel terug. Ga maar weer slapen, kind.”

Maar Marions onrust verdween niet; ze bleef klaar wakker en toen het licht was geworden kleedde ze zich snel aan. „Ik ga naar hem zoeken,” zei ze.

„Doe warme kleren aan, Marion,” riep haar Moeder nog, „het vriest buiten.”

Maar Marion was al het bos in gehold. „Tref, Tref, Treffie dan toch.” Ze floot, riep, bracht haar handen naast de mond om het geluid te versterken. Zocht in het bos - op de hei, keek of ze Trefs sporen kon vinden in het beijzelde gras van het grote veld, maar Tref bleek onvindbaar.

Ontdaan kwam ze na ruim een uur terug; het huilen stond haar nader dan het lachen.

Tref had haar nog nooit in de steek gelaten en nu moest hij toch wel ver weg zijn, want hij kon haar niet hebben gehoord. Haar ouders namen de zaak minder ernstig op.

„'t Is een jachthond, Marion, en het is heel gewoon dat hij op stap is gegaan. In de loop van de dag komt hij zeker terug,” zei haar Vader.

Marion liet het er echter niet bij zitten. Ze ging naar de boerderijen in de omtrek en vroeg iedereen of ze ook een Duitse staande hadden gezien. Niemand kon haar geruststellen. Ook de jacht-

opzichter niet, die echter beloofde op zijn rondgang door bos en hei op Tref te zullen letten. Eindelijk begon Marions Vader zich nu ook zorgen te maken en met zijn dochter liep hij uren lang over de verlaten heide en tussen de dennebosjes, maar nergens een spoor van Tref.

Zo ging de eerste Kerstdag voorbij. Toen de avond viel was Tref nog steeds weg. „Hij zal zeker honger krijgen, Marion,” zei Moeder, „en dan komt hij terug. Het is helemaal niet vreemd wanneer een hond een dag weg blijft.”

De stemming in de bungalow was echter gedrukt. Wel brandde de kerstboom, er werden kerstliederen gezongen en spelletjes gedaan, maar de onrust over Tref overheerste alle andere gevoelens. „Als hij er morgenochtend nog niet is, Marion, dan ga ik naar de politie om z'n signalement op te geven,” zei Vader, toen hij Marion goede nacht wenste. „Misschien is hij wel met iemand meegegaan. Hij kan de weg zijn kwijtgeraakt.” „Ja dat is 't 'm juist,” zei Marion. „Hij is natuurlijk verdwaald en hij is er niet aan gewend om 's nachts buiten te blijven in de kou. Het vriest.”

„O Treffie, Treffie, waar ben je nou toch.” Ze had moeite om zich goed te houden.

's Nachts werd zij enkele malen wakker en dacht, dat zij aan de deur hoorde krabben, maar ze vergiste zich: géén Tref.

Op de ochtend van de tweede Kerstdag lag een dun laagje sneeuw over hei en dennen, maar nergens sporen van Trefs pootjes, die naar de bungalow liepen. Goede raad was duur. „We moeten helaas vanmiddag terug naar Amsterdam,” zei Vader. „Daar is niets aan te doen; ik heb geen vakantie en ik kan mijn werk niet in de steek laten.”

„En Tref dan?” vroeg Marion met grote schrikogen.

„Ik ga straks naar de politie en zal ook een advertentie opgeven aan de plaatselijke courant. Zo'n hond verdwijnt maar niet ineens, hij ligt zeker ergens bij een warme kachel,” zei Vader.

„Onmogelijk,” zei Marion beslist. „Hij zal gestolen zijn of misschien is hij wel . . .” zij durfde niet hardop zeggen: „doodgevroren.”

De hele ochtend ging heen met vruchteloos zoeken, het was om wanhopig te worden. Af en toe klonk een schot in de verte; er waren jagers op pad. Als Tref bij vergissing maar niet wordt geraakt, dacht Marion.

's Middags werd de auto weer volgeladen en gedurende de reis naar Amsterdam zat Marion met een klein wit gezichtje achterin. „Ik heb ons telefoonnummer opgegeven aan de politie, aan de jachtopziener en aan de kampeerboerderij; zodra Tref is gevonden zal men ons opbellen,” zei Vader. „Moeder,” zei Marion ineens, „waarom zouden we geen helderziende om raad vragen? Je hebt mij wel eens verteld, dat je daar in gelooft.”

„Onzin,” bromde Vader, „allemaal boerenbedrog.” En hij trapte hard op het gaspedaal.

„Hé, hé, wees voorzichtig, niet zo'n vaart,” zei Moeder. „Ik weet wel dat je daar niets van wil horen, maar ik heb toch maar heel bijzondere ervaringen opgedaan met een helderziende. Boreas noemt hij zich, 't is een heel betrouwbaar adres. Jij bent er te nuchter voor, maar waarom zouden wij 't niet proberen? Baat 't niet, dan schaad 't toch ook niet!”

Vader haalde z'n schouders op. „Ga je gang maar,” zei hij, „maar ik vind 't zonde van de vijf gulden, die Boreas, of hoe die snuiter zich ook mag noemen, voor z'n advies vraagt.”

27 december was er nog steeds geen nieuws over Tref. Marion belde de politie in Hattem op en hoorde, dat er inderdaad een hond was gevonden maar 't was een herdershond. Het had nu al drie nachten gevoren en de weerberichten spraken van aanhoudende vorst. De arme Marion kon aan niets anders meer denken dan aan haar bruine vriendje en zij wachtte met spanning op de komst van mijnheer „Boreas”. Eindelijk, tegen vier uur 's middags, meldde hij zich. Moeder deed het verhaal en wees hem een foto van Tref. Boreas, een klein donker mannetje met een grote hoornen bril op, legde z'n hand in Trefs mand, sloot de ogen en concentreerde zich. Marion wachtte in ademloze spanning. „Ja,” zei hij eindelijk, „ik zie hem lopen langs een boerderij - en nu in de bossen - neen - het spijt mij, maar hij zal niet meer terugkomen. Hij was niet gezond. Mankeerde hij iets de laatste tijd?”

„Ja, reumatiek,” zei Moeder, „en daarom liep hij een beetje mank.”

„Hij had 't aan z'n nieren,” zei Boreas beslist, „dat was ongeneeslijk. Hij moet zijn eind hebben voelen naderen en toen is hij weggelopen om zich te verbergen in het bos en daar dood te gaan, dat doen dieren wel meer. U hoeft geen angst meer voor hem te hebben, hij is rustig gestorven...” Marion kon zich niet meer bedwingen, ging naar haar kamer en barstte in tranen uit. „Treffie dan toch,” zei ze telkens, „mijn lieve vriendje.”

Tegen half zes kwam Vader thuis en Moeder vertelde hem wat Boreas had gezegd.

„Het is heel naar,” zei ze, „maar nu heb ik er toch vrede mee. We weten tenminste, dat Tref een natuurlijke dood is gestorven.”

„Zo, zo,” dacht Vader, „die Boreas is een mensenkenner. Hij weet tenminste precies wat hij in zulke omstandigheden moet zeggen en daarom gun ik hem die vijf gulden wel...” Hij wilde meteen doorlopen naar Marions kamer om zijn dochter te troosten, maar de telefoon rinkelde. „Ga jij even, man,” riep Moeder, „ik ben in de keuken bezig.”

Vader bracht de telefoon aan zijn oor. „Hier jachtopziener Bergsma uit Hattem,” klonk een zware stem. „Die hond van U is terecht, hoor. Ik vond hem een half uur geleden jankend voor „Het Edelhert” staan, maar hij was schuw en toen ik hem probeerde te grijpen beet hij me in mijn vinger. Ik heb hem nu in de bungalow opgesloten en hem wat eten en drinken gegeven. Ik hoop, dat U hem zo spoedig mogelijk komt halen.”

„Dat is goed nieuws, dank U wel, ik ga direct weg, over tweeeenehalf uur ben ik in Hattem!” Vader legde de telefoon op de haak. „Marion, Moeder, luister,” riep hij verheugd. „Goed nieuws: Tref is terug, Tref is terug! Die Boreas is een reuze kei. Die moet je vooral eens raadplegen! We gaan direct weg. Ik hoef wel niet te vragen of Marion mee gaat...”

Marion kon geen woord uitbrengen, zij trilde op haar benen, kon nauwelijks haar jas aantrekken. „Ga eerst wat eten,” zei Moeder, maar Marion kon geen hap naar binnen krijgen. „Z'n mand moet mee,” zei ze; „hij is natuurlijk uitgeput, dan kan hij meteen lekker liggen.” Ze greep de mand en de hondedeken en holde de trap af.

De autotocht naar Hattem, door de heldere vriesnacht, zou ze nooit vergeten. „Treffie, ben je dan toch teruggekomen, waar ben je geweest, m'n jongen, wat zal je moe zijn en uitgehongerd,” zei ze zachtjes. Ze glimlachte en kneep haar Vader in de arm. „Lief van je,” zei ze, „dat je meteen Tref wilde halen.”

„Natuurlijk,” zei hij, „ik hou toch ook van hem?”

En toen kwam eindelijk het grote moment. Ze haalden de sleutel van „Het Edelhert” in de kampeerboerderij en liepen over het stille veld naar het bospaadje. Marion holde vooruit. „Treffie, Treffie!” riep ze en een luid, wild, opgewonden geblaf kwam als antwoord. „Gauw, gauw, geef me de sleutel, Vader!” Zij had moeite om het sleutelgat te vinden, liet de sleutel vallen en ondertussen sprong Tref aan de binnenkant tegen de deur op. Eindelijk ging de deur open; Tref ging op z'n achterpoten staan en legde z'n voorpoten om de hals van Marion en likte in haar gezicht. Hij blafte, jankte en huilde met hartverscheurende, haast menselijke blijheid. Hij zag er vreselijk uit, was vele kilo's afgevallen, z'n poten waren dik-opgezwollen van het vele lopen, maar z'n ogen stonden nog goed.

„O, Vader, nu kunnen we pas ècht Kerstmis vieren,” zei Marion, toen ze Tref had toegedekt in z'n mand en ze terugreden door de stille decemberavond...

Mijn ogen hebben Uw heerlijkheid gezien!

JOKE VAN MIERLO-VAN KUIPERS

*Voor de kinderen uit Amsterdam,
die ons dit Kerstfeest hebben bereid.*

Ik ben tien jaar en draag meestal een blauwe bril. Dat komt, omdat m'n ogen zo slecht zijn. Met het ene kan ik bijna niets meer zien, en om het andere te mogen behouden lig ik nu weer voor de zoveelste maal in het Oogziekenhuis.

„Wel sneu,” vonden ze thuis, „dan ben je met Kerstmis daarginds, Carla.”

Dat het met feestdagen toch wel erg gezellig in een ziekenhuis kan zijn, weet ik bij ervaring. Bovendien hebben Papa en Mama en m'n grote broer Peter 't altijd met Kerstmis bijna te druk, om zich met me te bemoeien. We hebben namelijk een hotel-restaurant aan het IJsselmeer en er zijn altijd gasten.

Daarom zijn ze ook gisteren bij me geweest en Papa heeft me iets gegeven, waar ik heel blij mee ben.

Toen m'n ogen pas geopereerd waren, had ik te veel pijn om ergens plezier in te hebben, maar vandaag heb ik keer op keer dat fijne speeldoosje uit Zwitserland opgedraaid. Ik kan dat wijsje niet genoeg horen.

Zou Papa geweten hebben, dat ik door dat melodietje alles van een jaar geleden weer voor me zie, precies zoals het gebeurde?

Ik heb er toen thuis wel van verteld, maar precies zoals je 't beleefde kun je 't niet vertellen. 't Is de eerste keer geweest, dat ik echt iets van 't Kerstfeest begrepen heb, toen.

Kerstfeest, dat betekent bij ons thuis: rode en groene lampjes, lekkere geuren, veel drukte, veel gasten, dansmuziek!

Die gasten kijken altijd een beetje meewarig naar Carla en Vader en Moeder hebben weinig tijd voor me.

Dit wijsje, dat 't muziekdoosje nu speelt, is te fijn en te mooi voor een café.

Dat klinkt het beste op de hoge heuvels bij de zee, zoals toen.

„Engeltjes door 't luchtruim zwevend
zongen zo blij, zo wonderzacht
van de Heer van dood en leven,
die er vrede op aarde bracht.
Gloria! In excelsis Deo!

Zongen zo blij, zo wonderklare
van 't zoete Kindje zacht en teer.
En de herdertjes, die er waren,
knielden bij de kribbe neer . . .”

Ik kan niets zien door 't verband op m'n ogen. Ik ben dankbaar, dat ik *vorig jaar* niet in 't ziekenhuis lag.

De zuster heeft me zojuist alleen gelaten. Het is heel stil, nu 't muziekdoosje zwijgt. Kinderen met slechte ogen worden knap in „van binnen kunnen zien.”

Dat is wel 't enige, waar ik knap in ben, want op school ben ik erg achter.

Ik wil nu alles weer voor me zien, precies zoals het gebeurde.

't Zal een uur of drie geweest zijn op die zaterdag voor Kerst, een jaar geleden.

Ik was met Vader vóór buiten. Er waren nog niet veel gasten. 't Weer was bijna zomers, en dat, terwijl het de hele week had geregend!

Er reed een autobus vol kinderen ons erf op. Zouden die nu voor de speeltuin komen?

Neen, ze vroegen Vader de weg naar 't buitencentrum.

„Daar kun je met de wagen niet komen!” vertelde Vader aan de chauffeur, „hier parkeren en dan de zandweg af” en toen de leidster aarzelend de weg aftuurde: „M'n dochter loopt wel even mee!”

Want Papa heeft graag, dat ik gewoon doe en met allerlei mensen omga.

Deze kinderen waren aardig. Ze gaapten me niet aan, ze waren ook een jaar of tien, elf en vertelden opgetogen, dat ze hier buiten in het bos hun Kerstfeest gingen vieren.

„Als het donker wordt!” vertelde er één.

„Jij kunt altijd je Kerstfeest in het bos vieren!” zei een jongen, die later Hans bleek te heten.

„Ik heb nog nooit Kerstfeest buiten gevierd!” zei ik. „Hoe doen jullie dat dan?”

„O, in 't huis drinken we thee en daarna lezen we het Kerstevangelie uit de bijbel en we verkleeden ons als de personen uit het Kerstverhaal en we gaan 't buiten uitspelen!”

„En daarna gaan we zingen bij een verlichte Kerstboom in het bos!” vertelde het kind, dat ze Paulientje noemden.

„En dan krijgen we ook nog een Kerstmaaltijd binnen,” zei een jolige dikkerd, die dat toch wel héél belangrijk vond.

„Hoe heet je?” vroeg de vriendelijke stem van de leidster aan mij.

„Dat land achter 't buitencentrum, daar bij die heuvel, mag je daar wel op, Carla?”

„Dat lijkt me nog mooier spelen, dan in 't bos met al dat kreupelhout!”

Ik dacht aan m'n geliefde speelplaats, de witte bunker bij de zee. Ik had het Kerstverhaal wel eens gehoord en riep ineens enthousiast: „Dat is Papa's land, juffrouw, en dáár mag u best, en ik weet er een bunker. dat zou de stal kunnen zijn.”

„Wil je 't me wijzen?” vroeg „tante Nel” (zo noemden die kinderen haar). En alsof ze voelde, dat ik 't zo graag wilde: „Blijf je dan óók met ons Kerstfeest vieren?”

En zo toonde ik haar vaders wei. De koeien waren net binnen, het gras was nat en hier en daar vies, maar ik weet de paadjes zo goed.

De bunker, waar ècht stro in lag, was een grote verrassing. En de heuvel met de ruisende sparren. „Daar moeten de engelen vandaan komen!” zei de dame.

En ik holde naar huis om te vertellen, dat ik tot 's avonds weg zou blijven.

Ik ben altijd verlegen, bij *die* kinderen *niet*. Zelfs niet voor de donkere onderwijzer uit Indonesië, die hun gast was, net als ik.

We kregen thee en kransjes, er werd gezongen. Veel jongens en meisjes hadden hun fluit bij zich en speelden mee.

Toen las Marten, de donkere gast, het Evangelie in het Maleis. Om te laten zien, dat we allen bij elkaar horen! zei Hans naast me. Een jongen, Paul, las het Kerstverhaal, duidelijk en langzaam. Ook over de Wijzen, die het Kind gingen aanbidden.

Mijn ouders gaan nooit naar de kerk en ik ben niet op de Zondagsschool. Toch had ik het verhaal wel eens gehoord. Maar in dat schemeruur begreep ik voor 't eerst, dat dit niet zó maar een

verhaal was. Dat wij het allemaal ècht kunnen meebelevén.

Ze verdeelden de rollen. Er kwamen koffers met kleren voor den dag.

Marten kleedde ons aan. Zelf droeg hij een kroon en een rood kleed, want hij was de zwarte koning.

En ik mocht de sterredraagster zijn, die de anderen de weg mocht wijzen over de weide.

Heerlijk dat ik in de schemer 't beste zien kan! We kregen de lakens aan, over onze mantels heen.

Toch was 't zo zacht en windstil, dat de fakkels van de engelen bleven branden.

Zwijgend, op fluitmuziek, liepen we de lanen door. We spraken niet. De eerste sterren verschenen boven de zee.

Marten had een echt vuur aangelegd op de heuvel, waar de herders kwamen te liggen. De engelen stelden zich daarboven op, ze hadden kleine vuursterretjes, die straks konden worden ontstoken. En onder die zwijgende sterrenhemel klonk nog eens het Kerstverhaal.

En wèg waren die jongens en meisjes - wèg was óók Carla. De heuvels van Bethlehem waren er, waar Jozef het pad afdaalde en Maria in haar blauwe kapmantel leidde. Hij droeg een lantaren. Ze zouden echt kloppen bij de bunker en de herbergier zou hun een plaats wijzen op het stro. Gabriël is naar de herders gegaan met zijn blijde boodschap. En die hebben opgezien naar de vuurregen van glinsterende sterren.

Wat hebben we toen gezongen: „Gloria, in excelsis deo!” (Dat moet véél met God te maken hebben, al weet ik nu nóg niet precies, wat het betekent.)

De herders hebben 't vuur gedooft en zijn naar de bunker gegaan en wij engelen stonden daar boven op en keken naar Jozef en Maria en we zongen.

Ja, voor wie?

Want het Kindje wàs er niet, 't houten kribje was leeg.

Tante Nel zei: „Hoewel we Hem niet zien, weten we zeker, dat Hij bij ons is!”

Wàs het Kindje er niet? Ik heb het toch heus gezien, ik, Carla, die door m'n slechte ogen immers geleerd heb, de dingen „van binnen” te zien.

Ik zie het *nu* nog. Maar ik ben wel erg blij, dat er toen geen verband om m'n ogen lag.

Dat ik toen tussen de Oosterse wijzen heb gestaan en voor 't eerst begrepen heb, wát bidden is, toen tante Nel dat deed onder de open hemel.

Heel stil liepen we terug, achter elkaar. We gingen naar het bosje van het Jeugdcentrum. En daar op een open plek had Marten een wonderlijke boom versierd. Varens, dennetakken en paddestoelen tooiden een kale winterse boom, want in dit gedeelte stonden geen dennen of sparren.

Zachtjes zong Marten in 't Maleis. Hij dacht vast en zeker aan z'n ouders, z'n broertjes en zusjes ver weg.

Paulientje zei een gedichtje op. Ze had haar engelenkleed nog aan. Ver weg ruiste de zee. 't Was of de zee óók meezong.

„Vond jij 't fijn, Carla?” vroegen ze, alsof ik er echt bij hoorde.

Ik kon ècht niet zeggen, hoe heerlijk ik 't gevonden had!

Dat weet ik nu pas goed, in dit stille kamertje. Ik heb toen begrepen, dat Jezus er altijd is, altijd!

Wat er verder nog gebeurde, was gezellig. Slaatjes eten en soep en broodjes, met èchte menu's aan feestelijk gedekte tafels, met voor ieder een transparantje van de Kerstgeschiedenis, waar een waxinelichtje achter brandde. Er werd nog een verhaal verteld, maar dat weet ik niet meer.

We gingen terug naar de bus, elk met een brandend waxinelichtje. Een mooi gezicht, al die brandende lichtjes in de donkere laan.

En ik wuifde de bus na. Die kinderen uit Amsterdam, ik heb ze nooit meer gezien...

Ze waren daar maar eens voor een keertje. Ze hebben misschien vandaag weer hun Kerstfeest, ergens in een kerk.

Misschien spelen ze wéér een Kerstspel, ze hebben er misschien hard op gestudeerd.

Maar 't zal nooit meer kunnen zijn, zoals toen aan de zee. En dat hoeft ook niet. Die herinnering

blijft altijd bij ons. Soms denk ik er aan, als ik op de heuvel bij de bunker speel. Veel maanden en weken vergeet ik er aan te denken. Maar vanavond, nu de pijn aan m'n ogen wat minder is, zie ik het allemaal weer levend voor mij.

Buiten luidt ergens een klok van een kerk. De dokter heeft gezegd, dat m'n ene oog misschien véél beter zal zijn, als het verband er af gaat.

Ik merk, dat ik bijna inslaap. Ik voel me tevreden en blij.

Ik zal Vader vragen, of ik naar 't clubje in 't dorp mag, als ik weer beter ben. Want ik wil meer over Jezus weten . . . Hij is het Licht der wereld!" heeft tante Nel gezegd. En als m'n ogen nooit meer licht zouden zien, wat dan?

Mijn ogen hebben iets van Zijn heerlijkheid gezien! Laat ik daar nu maar aan denken en rustig gaan slapen . . .

Wat de kaarsjes zeggen

ELIS. WIJNANDS

Misschien hebben jullie thuis een heleboel zusjes en broertjes, of komen er zo tegen het Kerstfeest verschillende vriendjes en vriendinnetjes om jullie mooie kerstboom te bewonderen. In beide gevallen zou je dan met elkaar iets over de kaarsjes kunnen vertellen, die hun helder licht niet voor niets laten schijnen in een donkere wereld. Nee, de kerstboomlichtjes geven de boodschap door van het Kindje in de kribbe, dat mensen en kinderen gelukkig wil maken. Het is geen „spel" wat ik bedoel, maar een „ceremonie", dus iets, waar eerbied aan te pas komt. Tien kinderen kunnen er aan mee doen. Ze moeten allen een versje van vier regels uit het hoofd leren. Het beste is, wanneer jullie je opstelt aan weerszijden van een tafel (aan iedere kant vijf), waarop een grote brandende kaars staat. Daarnaast zou je b.v. een opengeslagen Bijbel neer kunnen leggen.

Voordat ieder op zijn beurt het versje opzegt, wordt gezongen: *Komt allen tezamen* (Lied 77 : 1 „Kinderen van één Vader", Gez. 18 : 1 NH.-bundel, en Lied 136 : 1 N.P.B.-bundel). Is iedereen klaar, dan kun je niets anders zingen dan het overbekende lied van de kaarsjes: *Jezus zegt, dat Hij hier van ons verwacht, dat wij zijn als kaarsjes, brandend in de nacht* (Lied 97 : 1 „Kinderen van één Vader". N.V.V.Z., en 218 : 1 „Wie zingt mee", Ned. Zond. Ver.).

Voor het geval, dat je het eerste lied niet kent, noem ik nog een paar andere, die ook heel goed dienst kunnen doen: *Stille nacht, In Bethlehems stal* en *De herdertjes lagen bij nachte*.

Wanneer nummer 1 aan de beurt is om zijn of haar versje op te zeggen, moet hij eerst een niet-brandend kaarsje gaan aansteken aan de grote kaars op de tafel. Dat doen dan vanzelfsprekend alle deelnemers aan deze ceremonie. Vergeet dus niet, allemaal een kaarsje in de hand te nemen vóór je begint. En nu de versjes!

- 1 *De kaarsenvlammen zeggen
- het maakt ons heel erg blij! -
dat Jezus is geboren
voor U en ook voor mij.*

- 2 *Als kindje lag Hij neder
al in een kribbe klein.
Voor alle mensen wil Hij
de Zaligmaker zijn.*
- 3 *Aan herders op de velden
verscheen een heel groot licht.
Eerst schrokken deze mannen,
bedekten hun gezicht.*
- 4 *Maar toen er eng'len zongen
van „Vrede op de aard”,
in mensen welbehagen”,
was vlug hun angst bedaard.*
- 5 *Een stem begon te spreken
van 't Kindje in de stal:
Weest blijde om de boodschap,
die 'k U vertellen zal.*
- 6 *Geboren is een Koning
in 't midden van de nacht.
Hij werd heel arm en hulp'loos
door God op aard' gebracht.*
- 7 *Het Kind ligt in een kribbe,
wat doeken warmen Hem.
Wanneer gij Hem wilt vinden,
haast U naar Bethlehem!*
- 8 *De herders zijn gaan zoeken
nog in diezelfde nacht,
en hebben toen het Kindje
hun dankbaar hart gebracht.*
- 9 *Wij vieren elk jaar Kerstfeest
met groen en kaarsenschijn,
En denken dan aan Jezus,
die onze Heer wil zijn.*
- 10 *Hij is het Licht der wereld
en heeft geluk gebracht.
Wij moeten zijn als kaarsjes,
die branden in de nacht.*

Ik hoop, dat jullie door deze ceremonie het Kerstfeest goed gaan begrijpen en er andere mensen blij mee kunt maken!

Tòch een kerstboom!

E. A. FRANKEN-DUPARC

Elke avond wanneer Rudi, het Servische vluchtelingenjongetje, zijn avondgebed had beëindigd, voegde hij aan die woorden, die hij van jongsaf aan gesproken had, zelf iets toe. Hij smeekte, dat zijn moeder, die doodziek terneerlag, toch weer beter zou worden. Zijn ouders waren voor zijn geboorte gevlucht; hij had nog nooit anders dan in een barak gewoond en al zag hij op weg naar school vaak echte huizen van steen, waar de regen en de sneeuw zeker nooit naar binnen zouden druppelen, waar prachtige gordijnen voor de ruiten hingen, het kwam nooit bij hem op om de Heer te vragen of hij ook eenmaal in een echt huis mocht wonen. Maar de laatste avonden had hij nog iets nieuws aan God gevraagd. Dat kwam zo. In alle huizen waren nu in een drinkglas tarwekorrels gelegd. Als die zouden ontkiemen, was het Kerstmis. Dan werd een kleine pit midden in het glas gezet, die op een kurk dreef en die de kiemende korrels dan met een klein vlammetje bescheen. Hij had gedacht aan die vlam en toen aan kaarsen en aan Kerstmis en vanzelfsprekend aan een kerstboom. Maar meteen was het als met een schok door hem heen gegaan, dat er dit jaar zeker geen geld voor een kerstboom op over zou schieten. Moeder was zo zwak en had zo veel nodig aan medicijnen en Vader was - zoals zo vaak bouwvakarbeiders in de winter - zonder werk.

Hij had wel even geaarzeld of je God om een kerstboom kon vragen, maar een kerstboom had ten slotte te maken met het kind Jezus en dat hoorde bij God, en de kerstboom dus ook.

En zo waren er twee dingen die hij elke avond aan God vroeg; eerst dat van Moeder - dat was toch het belangrijkste! - en daarna dat over die kerstboom.

Het was half november dat hij met dat kerstboom-gebed begonnen was en nu was het al 20 december en het zag er niet naar uit, dat tenminste een van zijn gebeden verhoord werd. Moeder zag er elke dag magerder uit en Vader zat maar naast haar bed en hielp haar wanneer ze zich moest omdraaien. Dat deed Vader overdag en ook menigmaal in de nacht.

Rudi had ook honger. Zijn zuster, die voor de huishouding moest zorgen, deed dat niet graag. Meestal zette ze hem wat droge hompen brood voor, en zelf at ze later dan voldoende bij haar vriend, waar ze meer was dan thuis. Moeder had geen zin in eten en Vader merkte nauwelijks wat hem werd voorgezet.

't Enige wat zich aan niets stoorde en rustig zijn gang ging, dat waren die tarwekorrels. Daaraan kon je zien, dat het dicht bij Kerstmis was. En die avond overlegde Rudi of het eigenlijk wel zin had om al die dingen aan God te vragen, waarvan je bijna zeker wist, dat ze toch niet gebeurden. Maar meteen schrok hij van zo'n slechte gedachte. Voor God was zo iets best mogelijk.

Op een heel donkere, sombere middag - over twee dagen zou het al Kerstmis zijn - zag Rudi toen hij uit school kwam een vreemde dame aan het bed van zijn moeder zitten. Ze luisterde lang naar Moeders klachten en naar Vaders verhalen over de vlucht. Ze maakte ook een babbeltje met hem, maar, jammer genoeg, vroeg ze niet wat hij nu eens graag wilde hebben, zoals ze het aan zijn ouders had gevraagd.

Ze had een grote witte broche op, met een rood kruis erin. Ze had dus iets met het Rode Kruis te maken. Van het Rode Kruis kregen alle vluchtelingenkinderen tot veertien jaar een pak voor onder de kerstboom. Dat zou hij ook weer krijgen, maar als het niet onder de kerstboom lag, was het niet helemaal echt. Toen de Rode-Kruisvrouw weg ging, beloofde ze te zullen doen wat ze kon. En ze lachte zo vriendelijk tegen Rudi, dat hij opeens weer durfde hopen op een kerstboom. De volgende dag, de dag vóór Kerstmis, wachtte hij op het wonder, dat gebeuren zou.

De Rode-Kruiszuster logeerde gewoon bij een andere vluchteling; die kwam weer uit een ander plekje dan Servië; ze stamde uit Roemenië.

Deze vrouw was heel goed op de hoogte van alles wat er in het kamp plaats vond en zij had de Rode-Kruiszuster dan ook bij het gezin van de ouders van Rudi gebracht.

En nu zaten deze beiden samen te overleggen wat ze het best konden doen om dat gezin een goed Kerstfeest te bezorgen. Ze besloten tot een groot levensmiddelenpakket, met allerlei om echte Kerstkoeken van te bakken. Maar vooral deden ze er fruit en versterkende middelen bij voor de zieke Moeder en nog een paar bankbiljetten, dat er voor Rudi een Kerstboom kon worden gekocht. Het is leuker als ze dat zelf doen, dat geeft wat plezier, vond de Rode-Kruiszuster.

Maar toen enkele uren daarna het grote pak bij de ouders van Rudi werd afgegeven en Vader en Moeder tranen van blijdschap stortten over al die goede gaven en berekenden wat ze zouden kopen om Moeder wat op krachten te brengen, toen begreep Rudi, dat er dit jaar geen kerstboom zou komen. En in bed lag hij te huilen van verdriet; wat was erger dan Kerstmis zonder boom en wat zou hij tegen zijn vriendjes moeten zeggen, als die vroegen hoe zijn boom was geweest? Het duurde heel lang, voordat hij zijn avondgebed ging opzeggen. En toen hij wilde vragen of God zijn moeder wilde beter maken, schoot het door hem heen, dat God dat gebed al lang verhoord had, nu zijn moeder al die levensmiddelen en dat geld gekregen had. Hij schaamde zich dat hij niet echt blij was; en dan dacht hij weer aan de Rode-Kruiszuster. Ze had zo lief gelachen; wie weet, wat er nog gebeuren zou.

Therese, het dochtertje van de vluchtelingenvrouw bij wie de Rode-Kruiszuster logeerde, wist te vertellen, dat haar vriendin had gezien hoe Rudi's zuster wel honderd schilling had besteed aan de versierselen voor een kerstboom, die haar vriend had gekocht. „Zo zijn onze mensen nu,” bromde haar moeder en keek verlegen naar de Rode-Kruiszuster. „Wat zal dat kind blij zijn!” lachte de zuster. „Vindt U het niet erg, dat ze het geld zo verkwisten?” vroeg Thereses Moeder weer. „Ze hadden natuurlijk beter iets anders kunnen kopen, maar dat kind is al die maanden van ziekte zoveel tekort gekomen.” „Ik wil het morgen toch zien,” besliste Thereses moeder en de zuster stemde toe om de volgende dag weer naar de barak van Rudi's ouders te gaan.

Thereses moeder keek, toen ze in de benauwde barak waren gekomen, met grote ogen rond om de prachtige kerstboom te ontdekken, maar de zuster ging aan het bed van de zieke vrouw zitten, die er heel wat beter uit zag dan drie dagen geleden. Ze praatten lang en tenslotte zei de zieke vrouw, dat ze nog een wens had; een warme nachtjapon, omdat ze er geen had om aan te doen en voorlopig nog wel te bed zou moeten blijven.

De gastvrouw van de zuster zat met Rudi's vader te praten. Het was een krachtige man, die vroeger in zijn eigen land een grote boerderij had beheerd. De zuster kon niet verstaan wat ze samen in een voor haar totaal onbekende taal praatten. Wel zag ze een traan in de ogen van die stoere man, maar ze durfde niet te vragen.

Pas toen ze eenmaal buiten waren, vroeg ze waarom die man gehuild had.

En nu barstte Thereses moeder ook in tranen uit. Ze hadden helemaal geen kerstboom kunnen kopen, want ze hadden alles voor de zieke vrouw besteed. Dat was in de ruim dertig jaren dat hij getrouwd was nog nooit gebeurd, had de oude man verteld en hij had het zo vreselijk gevonden voor Rudi, die zo vast en zeker op een boom had gehoopt.

De zuster had al lang begrepen, dat Kerstmis, waarvoor elke vluchteling het hele jaar spaart, wordt gevierd tot 6 januari, tot het Driekoningenfeest; dan gaan ook de glazen met de kiemende korrels weg. Nog tien dagen zou Rudi dus plezier van een kerstboom kunnen beleven. „Heeft Zuster nog wat geld?” vroeg haar gastvrouw opeens. „Voor versierselen, bedoel ik.” „Geld is er wel, maar waar halen we een boom vandaan? Bomen worden niet gekocht, de vluchtelingen halen die uren ver weg uit een bos, waar ze zelf kappen.”

Opeens lachte Thereses moeder door haar tranen heen. „Zuster,” juichte ze, „we hebben toch

in ons eigen tuintje een klein sparretje, dat graven we uit en ik ken een van de winkeliers, die wil ons vanavond vast wel wat verkopen, al is het tweede Kerstdag. En dan maken we alles in orde, en we brengen de boom als Rudi al in bed ligt en dan halen we hem eruit.”

Terwijl Thereses moeder haar geliefde sparretje uit de wat bevroren grond uitgroef en grootmoeder een margarineblik leeg maakte en opwreef om de spar in vast te zetten, gingen de zuster en Resi naar de winkel en Resi zocht prachtige dingen uit voor de boom. De man uit de winkel gaf nog wat extra toen hij hoorde voor wie het was. Uit de barak van de burens haalden ze een ster, want die hadden ze in de winkel niet, en een uur later trokken ze met hun drieën naar het huis van Rudi's ouders.

Rudi was nog niet in bed. „Van narigheid is hij het huis uitgelopen,” vertelde zijn vader, die nu op de loer zou staan om hem tegen te houden.

Eerst moest de boom opgetuigd en werden de kaarsjes ontstoken.

Toen ze net de laatste kaarsjes hadden aangestoken en nog wat kleine pakjes onder de boom hadden gelegd, die uit de onuitputtelijke hutkoffer van de zuster waren gekomen, kwam Rudi thuis. Toen hij bij de deur zijn kapotte, lekkende schoenen uitdeed, hoorde hij veel stemmen. Zijn hart begon te bonzen, hij durfde nauwelijks naar binnen.

Maar meteen dacht hij aan alle teleurstellingen, aan al die keren dat hij had gehoopt en dat er niets was gebeurd. En nu ging hij dus, zonder iets te verwachten.

Zo stond hij opeens in de kleine kamer, die vol was met al die mensen. En terwijl die in allerlei talen het kerstlied begonnen te zingen, kon hij alleen maar stotteren: „Doch ein Baum!”

Zelf aan het werk!

MIEN LABBERTON EN WIL WILLEMSSEN

Hebben jullie al eens even achter in het boek gekeken, om te zien of er weer knutselwerkjes en zes prijsopgaven zijn, zoals al de vorige jaren? Nu, dan heb je al gezien, dat ze er weer zijn! De knutselwerkjes zijn weer heel anders dan de vorige keren. Je moet er nu stro voor hebben, en daar zijn erg aardige dingen van te maken. Dat zul je merken als je goed leest wat hier nu volgt, en goed naar de tekeningen kijkt. Het is erg prettig, om zelf kerstversieringen te maken, vind je niet? Nu, hier begint de knutselpartij! M. L.

„We hebben vakantie!”

Met deze kreet komen Joop en Annelies de keuken binnenstormen, waar Moeder bezig is met het koken van boerenkool.

„En Moeder - we hebben zulke leuke dingen voor Kerstmis leren maken! Van stro en met vliegerpapier... en dan hebben we geen glinsterballen meer nodig... en als Vader en jij ook helpen, dan kunnen we een heleboel maken... Doen jullie dat?”

„Maar jongens, ik weet helemaal niet waar jullie het over hebben, en wat je er voor nodig hebt,” antwoordt Moeder.

„O, we gaan naar...”

„Trekken jullie nu eerst je jassen uit. Vader komt zó thuis en dan gaan we aan tafel en kunnen jullie vertellen.”

„Maar doen jullie dan ook mee?” vragen Joop en Annelies.

„Wie weet,” lacht Moeder.

„Hoera!” roepen Joop en Annelies, en weg rennen ze.

Nu gaan we eens horen wat zij aan tafel vertelden.

„Laten we eerst met het menukaartje beginnen,” stelt Joop voor.

„Nee, joh, dat zouden we toch geheim houden,” fluistert Annelies, en ze geeft hem onder de tafel een trap.

„Nou ja, ik bedoel met die doos,” zegt Joop.

„Vertel op, jongens, jullie maken me nieuwsgierig,” lacht Vader.

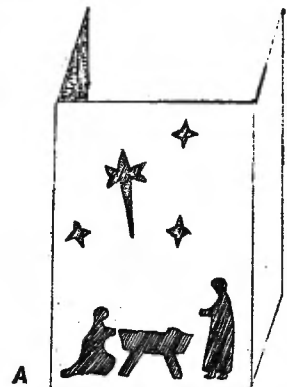
„Nou, we moeten eerst wat doosjes hebben, grote en kleine. En dan knippen we de bovenkant en de achterkant weg. Op de voorkant maken we nu een tekening, maar die moet je zo maken, dat hij gemakkelijk uit te prikken of te knippen of te snijden is. Daarom moet Annelies een doosje hebben waarvan het papier niet zo dik is, dan kan zij het uitprikken. Moeder, je hebt misschien nog wel een doosje waar puddingpoeder of zoiets in heeft gezeten.”

„O joh, ik kan best knippen,” zegt Annelies, die zeven jaar is.

„Dat komt later wel, jongens,” zegt Moeder.

„Nou en dan plakken we er vliegerpapier achter en dan zetten we er nog een kaarsje achter.” (Zie tekening A.)

„We kunnen ook aan de zijkanten nog een tekening maken, bijv. aan de ene kant een herder met schapen en aan de andere kant de drie

koningen. Als we dan aan de voorkant een tekening van de stal maken, dan is het net of ze op weg zijn naar de stal."

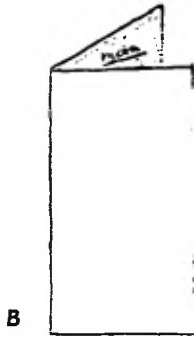
"O ja, en dan kunnen we de buitenkant van de doos best verven; maar het liefst in één kleur, anders wordt het zo druk. We hebben hier toch nog een paar tubes plakkaatverf?"

"Ja, die moeten nog ergens liggen."

Over de menukaartjes zeiden Joop en Annelies niets, want dat moest een verrassing bij de kerstmaaltijd zijn.

Dit vertel ik jullie. Je neemt een stukje stevig papier van ongeveer 15 x 12 cm. Tegenwoordig kun je correspondentiekaarten kopen, die hiervoor goed kunnen dienen. Misschien heeft je vader of moeder er nog wel een paar.

Zo'n kaart vouw je dubbel en dan doe je met de voorkant hetzelfde als bij de doos. Dus een tekening maken, uitknippen of -snijden, en aan de binnenkant een stukje vliegerpapier plakken. En dan kun je aan de binnenkant schrijven wat jullie met Kerstmis eten (zie tekening B). Tussen de beide bladen van dit „boekje” zet je een kaarsje.

We gaan nu weer naar Joop en Annelies luisteren...

„Van stro kunnen we ook mooie dingen maken. Als we kunnen, moeten we proberen haverstro te krijgen, dat is zo mooi goudgeel van kleur, maar van tarwe, rogge- of gerstestro gaat het ook goed. We moeten er wel op letten, dat het niet gebroken of geplet is. Liefst ongedorst sro."

„Ja, maar, jongens, hoe kunnen we hieraan komen?" vraagt Vader.

„Laten we wat bij boer Schoppen vragen. Als we hem vertellen wat we er mee gaan doen, krijgen we best wel wat," zegt Annelies.

„En als hij het niet geeft, kunnen we het ook met limonaderietjes doen."

„Ja, maar niet van plastic, hoor," roept Joop. „Je kunt ook andere krijgen."

„Goed, jongens, we zullen wel zien hoe we er aan kunnen komen," antwoordt Vader.

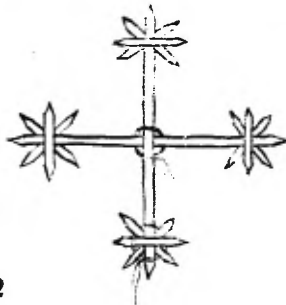
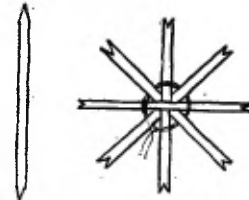
Joop vertelt weer verder.

„Ik zal jullie eerst zeggen hoe je een sterretje kunt maken."

Annelies roept: „Nee, joh, je moet eerst vertellen wat je moet doen vóór je een sterretje maakt."

„O ja, dat vergat ik. We moeten het stro eerst ongeveer twintig minuten in water weken, dan breekt het niet zo gauw. Nu gaan we met het sterretje beginnen." (zie tekening 1). „We nemen vier platgedrukte strootjes en leggen deze in één punt kruiselings over elkaar.

Dan houden we ze in het midden vast. Daarna gaan we met bijv. rood DMC-garen heeft Moeder nog wel in de naaidoos) één-op-één-neer rond het midden. Dit herhalen we nog een keer, en dan knopen we het draadje aan de achterkant vast. Ja, en dan kunnen we de eindjes op verschillende manieren inknippen. En als we korte en lange strootjes nemen, kunnen we een heleboel verschillende sterren maken." (zie tekening 2).

„En dan kunnen we ook nog een ster maken, waarvan de kruispunten zijn samengebonden.

Deze kunnen we van platgedrukte strootjes maken, maar ook van gewone ronde; alleen moet je dan heel voorzichtig afbinden." (zie tekening 3).

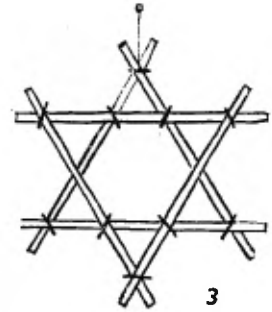
„Ik snap er nog niet veel van," zegt Moeder

„O, dat komt wel, als we eenmaal bezig zijn!" roepen de kinderen.

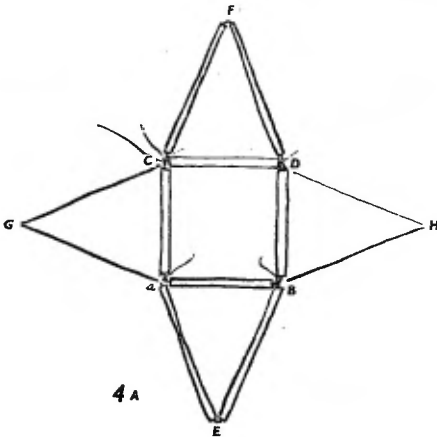
„Nog eens even denken wat we nog meer kunnen maken. O ja, iets heel moois! Een lantarentje van stro."

„En kan dat dan ècht branden?” vraagt Annelies.

„Welnee, joh, anders zou het toch in brand vliegen! Maar ze noemen het wel eens zo. Dan beginnen we eerst vier even-lange strootjes aan elkaar te rijgen en leggen deze in een vierkantje. Bij het eerste strootje laten we dan een stukje draad hangen, zodat we, als we door het vierde strootje het draadje hebben geregen, deze twee uiteinden aan elkaar kunnen knopen. Ik zal het even tekenen.” (zie tekening 4 A). „Hieraan rijgen we c-f en f-d en dan bij d afknopen. Met de andere drie punten doen we hetzelfde. Dan pakken we de punten e en f en klappen deze naar boven, de punten g en h naar beneden en dan moet je dat boven en onder met een draadje afknopen en het lantarentje is klaar (tekening

4 B). En het leuke hiervan is, dat we er van allerlei sterretjes aan kunnen hangen. En wanneer we het lantarentje hoog plaatsen en vrij - d.w.z. dat het niet tegen een muur hangt - dan is het door de opstijgende warmte steeds in beweging.”

„Mag ik nou iets vertellen?” vraagt Annelies.

„Tuurlijk, jij van die slinger,” zegt Joop.

„Ja, dat weet ik nog goed. Net als van papier, hè? Maar dan moeten we eerst de strootjes splijten. En als we dat hebben gedaan, moeten we ze rond maken. En weten jullie hoe we dat kunnen doen? Ja, jij wel, Joop, maar Vader en Moeder?”

Vader en Moeder schudden van nee.

„t Is heel gemakkelijk. Je moet zo'n gespleten strootje, wat nat is, over de rand van de tafel trekken of over de

botte kant van een schaar. Het gaat dan vanzelf krom staan. En als we dan de uiteinden met een beetje lijm uit een tube (collal of velpon) op elkaar plakken, hebben we een mooi rondje. Zo kun je een hele lange slinger maken.” (zie tekening 5).

„Weet je, dat we van deze rondjes ook een balletje kunnen maken?” vraagt Joop aan Annelies.

Annelies weet het niet, dus gaat Joop weer aan het vertellen.

„Maar dit is het laatste hoor, we zitten al zo lang aan tafel,” zei Moeder.

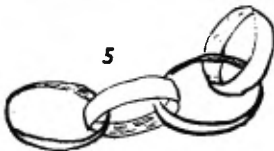
„Ik zal vlug opschieten. Je begint, net als bij de slinger, met een rondje. Dan maak je een tweede dat even groot is, en schuift het dwars op het eerste. Boven en onder zetten we deze twee vast met een beetje lijm uit een tube.” (zie tekening 6). Het balletje kan verder worden opgevuld, door er nog meer rondjes dwars op te lijmen.”

„Maar nu moet ik weg, jongens,” zegt Vader. „Ik doe in ieder geval mee.”

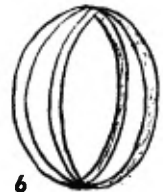
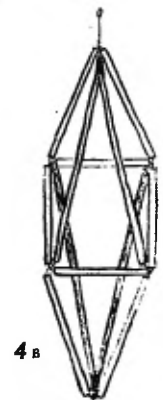
„En wanneer beginnen we er dan mee?” vragen Joop en Annelies.

„Zo gauw we alles in huis hebben,” zegt Moeder.

„Dan breng ik een mooie kerstboom mee,” zegt Vader.

Zo jongens, nu is het de bedoeling, dat jullie net zo hard aan het werk gaan als Joop en Annelies. En probeer eens of jullie vaders en moeders ook mee gaan doen. Veel plezier ermee, en goede Kerstdagen! W. W.

En nu is het knutselen afgelopen en volgen er weer zes opgaven. Wie hieraan goed meedoet en het werk bij mij op tijd inzendt, kan daarmee een mooie prijs behalen, n.l. een heel mooi boek. Het vorig jaar zijn er door de Uitgeverij meer dan 160 boeken als prijzen verzonden. Dat zijn er nogal wat, hè? Ja, er doen ook heel veel kinderen mee! Ga jij ook maar meedoen en doe er dan goed je best op. Weet je, het gaat zo. Wie aan alle zes de opgaven meedoet, behoorlijk goed en netjes, ontvangt een hoofdprijs. Wie aan vijf opgaven goed meedoet, krijgt óók een prijs, zelfs een éérste prijs. Maar ook wie één opgave heel goed maakt, kan daarmee al een prijs behalen, een tweede prijs. Er zijn dus drie soorten van prijzen, en soms zelfs nog enkele troostprijzen toe! Die tweede prijzen zijn nog in soorten verdeeld, want je kunt natuurlijk ook twee, of drie, of vier opgaven maken. Ik vertel dit zo uitvoerig, omdat verschillende kinderen me daar vorig jaar naar gevraagd hebben.

En nu raad ik je aan. vóór je met werken begint, eerst de tien voorwaarden te lezen, die helemaal aan het slot staan. En als je dan kláár bent met je werk, moet je ze nòg eens goed overlezen, om te zien of je niets vergeten hebt. Want het is zo erg jammer, als je werk zou moeten uitvallen, omdat je niet goed aan alle voorwaarden zou hebben voldaan.

Nu beginnen we dus:

Eerste opgave. Kleurplaat: NAAR BETHLEHEM.

Wie er hier naar Bethlehem zijn gekomen, hoeft niemand je te vertellen, want dat zeggen je eigen

Wintertijd

ogen je, zodra je de los in dit boek liggende plaat ziet! Ga hem maar een poosje zitten bekijken en denk er eerst even over, welke kleuren er het mooist voor zullen zijn. Je mag ze helemaal zelf kiezen en je mag ook kiezen, waarmée je kleuren wilt. Pastel, verf, kleurpotlood, alles mag. Maar doe het vooral netjes, en mors niet op je plaat.

Kinderen gaan naar Bethlehem en staan bij de kribbe, bij het Kindje Jezus, dat naar hen kijkt. Je ziet Maria, en Jozef, en het ezeltje. De kinderen zullen wel alles gehoord hebben wat er in die nacht is gebeurd. Vind je niet dat ze heel aandachtig zijn? Misschien denken ze over wat de engelen gezongen hebben en over de Blijde Boodschap, die de herders hebben ontvangen.

En over dit alles zullen jullie stellig ook denken, terwijl je deze plaat aan het kleuren bent.

Tweede opgave. WINTERTIJD.

Een eigen verhaal te maken bij de plaat die je hier ziet, getiteld „Wintertijd”. Maar je mag je verhaal ook best een heel andere titel geven, als je dat liever doet!

Je moet deze plaat maar eens goed bekijken. Dan komen er vanzelf allerlei gedachten bij je op. Je gaat je afvragen wie deze kinderen zijn, en hoe ze daar zo komen. Die vogeltjes lijken wel helemaal niet schuw voor ze te zijn. Meestal komen vogels niet zo dichtbij. Deze wel. Bij deze kinderen tenminste. En wat doet die derde daar? Waarom blijft hij achter dat raam? Je kunt van dit alles werkelijk een prachtig verhaal maken, want je mag er van alles bij verzinnen. Van kinderen onder de tien jaar hoeft het verhaal niet langer dan één schriftblaadje te zijn. De oudere kinderen maken het natuurlijk wat langer, minstens twee schriftblaadjes. Netjes schrijven, hoor, en geen doorhalingen. Schrijf het dan liever nog een keertje over. Weet je wat ook wel een aardige titel zou zijn? „Kerstboom binnen en buiten”.

Derde opgave: DE OOM UIT AMERIKA.

Hiervoor moet ik je eerst iets vertellen. Een mijnheer, die al wel zestien jaar in Amerika had gewoond, kwam tegen Kerstmis een bezoek brengen aan Nederland, zijn oude vaderland. Natuurlijk ging hij zijn familie opzoeken, zijn zusters en zijn broer, die nu getrouwd waren en alle drie één kind hadden. En toen kwam er in het hoofd van die Amerikaan een aardig plannetje op: hij wou een feestje geven voor die kinderen, en ook nog enkele jongens en meisjes van oude vrienden er bij vragen. Hij ging aan het tellen en hij kwam tot twaalf kinderen, boven de zeven en beneden de zestien. En omdat in Amerika bij een Kerstfeest altijd ook cadeautjes horen, ging hij voor elk van die twaalf kinderen een geschenk kopen. Hier volgen hun twaalf namen:

1. Ida Monnel;
2. Hans Cartoels;
3. Lena Palstat;
4. Edje Overhuis;
5. Els Pamfit;
6. Lu Fikbolt;
7. Jopie Huppens;
8. Bram de Keep;
9. Go Veelbok;
10. Daan Pinnacle;
11. Gon Peplings;
12. Otto Oefelts.

En nu komt het grappige van het geval. Jullie zijn natuurlijk nieuwsgierig om te weten, wat voor cadeautjes het waren? Welnu, als je de letters van die namen van de kinderen anders rangschikt, kun je het cadeau van ieder kind te weten komen! Als er b.v. bij hun namen zou hebben gestaan „Bep Kalkonen”, dan kon je, door de letters van die naam anders te rangschikken, er „Boekenplank” van maken. Nu begrijp je wel hoe het moet.

En nu wordt je dus gevraagd, om de twaalf cadeautjes van die kinderen te zoeken, die bij „Oom uit Amerika”, zoals ze hem allemaal noemen, op een feestje zijn gevraagd. En zet er dan ook even achter, hoe oud of je denkt, dat ieder kind is. Dat kun je uit het cadeautje wel zo'n beetje afleiden, niet?

Vierde opgave: EIGEN ILLUSTRATIE.

GROTE BLIJDSCHAP.

Het stillezje ligt in schemer,
Maria rouwt 't nacht
voor 't Kindje dat werd geboren
in de stille, heilige nacht.

De dieren slaan hun kribbe
gruttig aan hem af,
ze kreeg het Kind een bedje,
gemaakt van stro en kaf.

En Jozef bouwt een vuurtje
van gekleurd pijnboomhout,
hij glimlacht naar Maria:
er is 't nacht niet koud!

Door 't kleine ronde venster
zakt 't glansen van een ster,
't is of de wereld luistert
naar zangen, hoog en ver.

Den gast het deurtje open,
en de herders komen aan,
God's stem heeft hun bevolen
naar Bethlems stal te gaan.

God's stem klinkt voor ons allen:
ga tot dit kleine Kind,
by wie je liefde en vrede,
en grote blijdschap vindt.

M. L.

Lees dit gedichtje met aandacht, méér dan één keer. En ga er dan eens over denken, wat voor plaatjes je er mooi bij zou vinden. Zou je zo'n plaatje zelf kunnen tekenen, en kleuren misschien? Dat zul je best kunnen, dunkt me. En daarom is dit de 4e opgave:

Schrijf het versje netjes over, en teken er één of méér illustraties bij, geheel naar je eigen keuze en smaak. Denk vooral niet dat je niet mooi genoeg tekenen kunt daarvoor, want het voornaamste is, dat je door je illustraties laat zien, dat je het versje erg goed begrepen hebt. Teken liefst op ongekleefd papier.

Vijfde opgave: EEN WOORD VAN 21 LETTERS!

Ja, we gaan een lang woord maken, en dat doen we zó: je krijgt twee rijen woorden. Kijk maar:

linkerrij - rechterrij

zo • dienst
bar • acht
licht • ar
kam • amen
log • roet
wol • ring
kerst • haar
blad • er
waard • es
bijbel • lam
vers • el

linkerrij - rechterrij

herberg • uitje
stal • lok
moe • meter
spel • erf
even • raad
er • eren
kamee • lans
kaars • te
kerk • dag
zilver • roep

Nu moet je de rechter rij in deze opgegeven volgorde laten staan, en uit de linker ga je de woorden zoeken, die je daarvoor zou kunnen aanpassen, maar - let nu goed op! - er moet altijd één nieuwe letter tussengevoegd worden. Daar zijn die stipjes voor. Ik zal het je nog wat duidelijker maken; als er in de rechter rij het woordje „room” zou hebben gestaan, en in de linker het woordje „sla”, dan kon je maken „slagroom” en dan was die g de ingevoegde letter. En om die ingevoegde letters gaat het! Want die moeten samen dat lange woord vormen, dat de oplossing van deze denkpuzzle is. Ik krijg dus 21 nieuwe woorden van je - en dat éne, dat lange, dat op de stipjes komt te staan.

Zesde opgave (a en b): DE LANGE ZINNEN!

Ook dit jaar zijn er weer twee Cijferraadsels. Het eerste, dus a, is bestemd voor kinderen beneden de twaalf jaar. Het tweede, dus b, voor deelnemers van twaalf jaar en ouder. *Van beide opgaven moeten ook de samenstellende woorden ingezonden worden.* Denk daar goed om, want dat wordt wel eens vergeten!

Opgave a (dus voor de leeftijd tot en met elf jaar).

Gevraagd wordt een lange zin van 110 letters, die je door de volgende gegevens kunt vinden:

51-4-75-83-91-30-8-71-42 hangt boven in de kerstboom.

15-72-58-77-60-98-110-11-94-55-108 klonk in de Kerstnacht.

40-44-93-85-29-47-2 rijdieren.

65-59-103-3-49-10-61-25-34-105-17-20 werden ontstoken ter bescherming van de kudde.

5-80-33-66-107 kwamen van verre.

86-92-10-90-67-79-26-24-86 heb je gekregen.

12-30-79-16-73-37-53-9-32 staan misschien op de ruiten.

104-95-19-48-56-54-70-109-75 is nodig op de ijsbaan.

5-1-28-58-41-38-6-4-89 zong Maria bij de kribbe.

75-52-81-100-79-101-103-83-64 lief vogeltje.

82-21-57-36 armoede, zorg.

53-74-99-84-68-19-10-93-102-96-31-51-94 muziekinstrumentje.

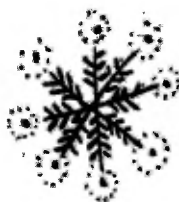
23-88-63-97-4-50 windrichting.

78-39-43 buitenlandse rivier.

76-62-35-13-46-69-87-42-22 struik die rode besjes draagt.

18-106-75-16-94-7-27-4-45 naar iets uitzien, iets wensen.

14-60-44 toetje.

Je moet de getallen van 1-110, goed ruim en duidelijk, naast elkaar opschrijven. Dan ga je de woorden bedenken. Het aantal van de gegeven getallen geeft natuurlijk hun aantal letters aan. Zet dan elke letter onder zijn genoemd getal. Zo vind je tenslotte de hele zin.

Gevraagd dus: Zin en woorden!

Opgave b (leeftijd 12 jaar en ouder). Voor jullie bestaat de lange zin uit 128 letters, en de woorden zijn moeilijker. Doe je best!

24-113-9-31-62-98-123-56-32-67-92-80-2-26-84 is 's winters extra nodig, ook buitenshuis.

1-78-73-127-88-103-21-118-13-108-47-107-128-64-36-96 daarvoor moet dan óók speciaal gezorgd worden.

83-75-41-29-87-49-23-71-99-5-122-31-39-12-19 terrein waar dieren en planten beschermd leven.
 20-101-124-100-115-77-111-105-10-17-45 bepaald soort coniferen, vaak bij zandverstuivingen.
 37-63-27-119-23-99-7-59-117-25-95 stadsparken.
 69-88-22-51-86-97-14-7-13-66-121-54 nog onbewerkt materiaal.
 38-4-8-116-76-97-34-57 vogel, steltloper.
 50-110-68-76-32-93-14-2-114-13 wilde roos.
 63-3-33-28-106-72-16-35 sprookjesfiguur.
 1-94-112-106-13-54-124-13 wordt gekweekt op warme berghellingen.
 52-35-43-91-8-75-126-43-114 mulle weggetjes.
 11-42-61-71-114 vandaag.
 55-85-46-44-125 volksgewoonten.
 74-53-1-89-53-65-6 aflopende paden.
 21-93-7-40 luciferbestanddeel.
 15-42-2-121-53-60-89-3-21-99-19-9-63 zo wordt Paulus wel genoemd.
 102-31-12 tijdperk.
 Gevraagd: Zin en woorden!

Ziezo, dat zijn ze dan weer voor dit jaar! Nu kunnen jullie flink aan de gang. Allerlei kerstwerk in de kerstweek - werk voor hoofd en hart.

Lees nu, vóór je begint, nog met aandacht de tien voorwaarden, die er aan verbonden zijn:

1. Elke opgave moet op een apart vel behoorlijk papier worden gemaakt en voorzien zijn van je volledige naam, leeftijd (geboortedatum) en adres. Bij namen als Hans, Willie, Joop, enz. moet er bij staan, of je een jongen of een meisje bent.

2. Je brieven moeten goed gefrankeerd zijn. Kleurplaten

liefst in grote enveloppe, met een blaadje karton. Ze kunnen door het geschrevene dat je moet toevoegen, niet als drukwerk verzonden worden.

3. Alleen zieken mogen met potlood schrijven. Gebruik goed papier, goede inkt, en een goede pen. Géén ballpoint!

4. Voor meerdere kinderen uit eenzelfde gezin kunnen bij de Uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616, Amsterdam-C, gratis nog losse kleurplaten extra worden aangevraagd. Fijn, hè? Maar doe het vlug, anders zijn ze op!

5. Wie na de keuring de kleurplaat graag terug wil hebben, moet dat even opgeven en er de nodige postzegels voor bijsluiten (niet vastplakken!).

6. Méér kinderen uit één gezin kunnen hun werk in één enveloppe inzenden, mits goed afzonderlijk gerangschikt.

7. Het verdient aanbeveling, je kleurplaat en je tekening met een dun vloeiblaadje af te dekken!

8. Er is géén leeftijdsgrens. Ook vijftien- of zestienjarigen mogen meedoen. Maar hun werk wordt natuurlijk naar strengere maatstaven beoordeeld.

9. Willen de gelukkigen, die een prijs ontvangen, mij daarvan de goede ontvangst even melden?

10. Alle werk moet vóór 16 januari 1960 worden toegezonden aan *Mej. Mien Labberton, J. J. Talsmalaan 14, Oosterbeek.*

En nu nemen we weer afscheid van elkaar. Ik wens je allen een rijk gezegend Kerstfeest toe, en veel lust voor dit werk. Tot volgend jaar en hartelijk gegroet!

M. L.

